

**Vlaamse
overheid**

**Vlaamse
Datastrategie**

Inhoud

MANAGEMENT SAMENVATTING	3
1. VISIE EN DOELSTELLING	4
2. CONTEXT EN AANPAK	7
2.1 DE CORONACRISIS VERGROOT DE AANDACHT VOOR DATAGEDREVEN WERKEN	8
2.2 AANPAK GERICHT OP DRAAGVLAK	9
3. LEIDENDE PRINCIPES EN WETTELIJK KADER	11
3.1 LEIDENDE PRINCIPES	12
3.2 BESTAAND EN TOEKOMSTIG WETTELIJK KADER	14
4. PRIORITAIRE ACTIEDOMEINEN	18
4.1 ALGEMEEN KADER: EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BASIS EN OVERKOEPELENDE OPVOLGING	20
4.1.1 Een gedeeld begrippenkader installeren	20
4.1.2 De centrale dienstverlening verduidelijken	21
4.1.3 De datastrategie verfijnen per entiteit of beleidsdomein	21
4.1.4 Datastrategie omzetten in een actieplan en opvolgen	22
4.2 DATAGELETTERDHEID: BEWUSTZIJN, VAARDIGHEDEN EN CAPACITEITEN VERHOGEN	22
4.2.1 Bewustzijn, draagvlak en kennis uitbreiden	23
4.2.2 Praktische vaardigheden verbreden en verdiepen	24
4.2.3 Capaciteit voor datagedreven werken opschalen	25
4.3 ECOSYSTEEM: SAMENWERKING ROND DATA INTENSIVEREN EN VERBETEREN	26
4.3.1 Vindbaarheid, toegankelijkheid en beschikbaarheid van data verbeteren	27
4.3.2 Juridische onderbouw transparanter maken	29
4.3.3 Toekomstige noden sneller opsporen	30
4.4 DATA GOVERNANCE: DE ZORG VOOR KWALITEIT EN BEHEER VAN DATA VERBETEREN	31
4.4.1 Kwaliteit van data verbeteren	31
4.4.2 Inzicht in bruikbaarheid van data verhogen	32
4.4.3 Data governance processen professionaliseren	33
4.4.4 Vertrouwen in verantwoord gebruik van data verhogen	34
5. CONCLUSIE	35

Colofon:

Versie: 16 september 2021

Auteurs: Deloitte Consulting & Advisory, Digitaal Vlaanderen, Vlaamse Statistische Autoriteit

MANAGEMENT SAMENVATTING

De Vlaamse overheid heeft voor een goede en efficiënte werking nood aan een goed onderbouwde datastrategie die door al haar entiteiten en externe partners kan worden toegepast en die mikt op een zo groot mogelijke samenwerking op het vlak van beheer en gebruik van data.

Mede naar aanleiding van de Covid-crisis hebben de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse Overheid (VO), de Vlaamse Vereniging van Provincies (VVP) en de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) een breed gedragen datastrategie ontwikkeld rond vier prioritaire actiedomeinen: Algemeen Kader, Datageletterdheid, Ecosysteem en Data Governance.

Deze vier prioritaire actiedomeinen vormen samen de kern van de datastrategie die de komende jaren richtinggevend zal zijn voor relevante acties, gebundeld in een VO datastrategie actieplan.

De gedetailleerde beschrijving van de centrale thema's van de datastrategie in deel 4 wordt voorafgegaan door een meer algemene situering: visie en doelstelling, context en aanpak, leidende principes en wettelijk kader (delen 1 tot 3). In deel 5 volgt de conclusie.

De datastrategie vertrekt van een **algemeen kader** dat waakt over de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de strategie. Dit algemeen kader steunt op 4 centrale pijlers: (1) een gedeeld begrippenkader installeren om de communicatie en samenwerking op het vlak van data te faciliteren, (2) duidelijker maken welke centrale dienstverlening beschikbaar is voor de entiteiten, (3) entiteiten voldoende ruimte bieden om eigen accenten te leggen zodat zij kunnen inspelen op specifieke prioriteiten en (4) de datastrategie omzetten in acties, voorzien van een adequate omkadering en opvolging.

Een belangrijke randvoorwaarde om de doelstellingen van de datastrategie te realiseren, situeert zich op het snijvlak van voldoende capaciteit aan datageschoolde medewerkers en het versterken van hun **datageletterdheid**. Dit luik van de strategie is opgebouwd rond drie assen: (1) het bewustzijn en draagvlak voor datagedreven werken bij elke medewerker verhogen, waarbij het middenkader fungeert als een hefboom om dit te verankeren in de organisatie, (2) de data-vaardigheden van de medewerkers verbreden via een laagdrempelige basisopleiding en die van de data-experten verdiepen via verdere specialisatie, (3) de generieke data-capaciteit van de VO opschalen door te investeren in een sterk werkgeversmerk en het vergroten van een centraal netwerk aan experts.

Het feitelijk datagebeuren speelt zich af in een breed **ecosysteem** van eigen entiteiten, interbestuurlijke samenwerking en externe partners waarbij hergebruik van data via onderlinge data-uitwisseling een centrale uitdaging vormt. Een noodzakelijke voorwaarde om hergebruik van data mogelijk te maken is het drieluik data vindbaar maken, toegang tot data vergemakkelijken en nieuwe bronnen beschikbaar maken. Er bestaan op Vlaams niveau op dit vlak al verschillende initiatieven zoals bijvoorbeeld datavindplaats, Kruispuntbank Vlaanderen, Vlaamse Openbare Statistieken, ... die verder ontwikkeld zullen worden. Bij dit feitelijk datagebeuren wordt het regelgevend kader errond vaak ervaren als een remmende factor en het is dus zaak verder initiatieven te ontwikkelen die deze juridische onderbouw transparanter en datavriendelijker maken.

Kwaliteit en metadata zijn belangrijke sleutelwoorden in **data governance**. Het gaat daarbij niet alleen over de zorg voor kwalitatieve basisdata, maar ook over zorgvuldigheid bij de verwerking, analyse en interpretatie ervan. De vier assen hier zijn: (1) het inzetten op permanente kwaliteitsverbetering via onder meer gedeelde kwaliteitsnormen en datastandaarden, (2) via metadata het inzicht in de bruikbaarheid van data verhogen, (3) professionaliseren van de data governance processen door het uitwerken van duidelijke rollen en het stimuleren van het gebruik van centrale bouwstenen, (4) het verhogen van het vertrouwen in het verantwoord gebruik van data.

1. VISIE EN DOELSTELLING

De Vlaamse overheid erkent haar rol als belangrijke leverancier en gebruiker van data en heeft met deze datastrategie de ambitie om meer te realiseren met een slim en verantwoord gebruik van data. Ze stelt bovendien data open zodat haar ecosysteem en de ruimere Vlaamse samenleving hiervan vruchten plukken en mee kunnen zorgen voor maatschappelijke impact. Dit vereist gerichte keuzes en prioriteiten alsook nauwe samenwerking binnen de overheid en met actoren in de bredere samenleving. De Vlaamse overheid zet in op een uitbreiding van capaciteit, op oplossingen om de efficiëntie in werken met data te verhogen en tegelijk de aandacht voor kwaliteit van data vergroten.

Winst voor de overheid en de maatschappij

Data zijn een motor voor de maatschappij. Dit is recent van levensbelang gebleken in de coronacrisis. Data helpen de overheid, bedrijven en andere maatschappelijke actoren om hun missie te realiseren. Ze worden ingezet bij het bepalen van prioriteiten, het verbeteren van producten en diensten en het evalueren van behaalde resultaten. Voor de overheid zijn ze van cruciaal belang voor een evidence-based beleid en het nemen van beslissingen op strategisch, tactisch maar ook operationeel niveau. Ze helpen in het realiseren van een effectieve en efficiënte dienstverlening.

Massale toename aan data alsook nieuwe methoden en technieken om data te verzamelen en te verwerken, verruimen de mogelijkheden om met data meerwaarde voor de maatschappij te realiseren. Om zoveel mogelijk deze nieuwe opportuniteiten te benutten moet de overheid investeren. Het dwingt tegelijk om duidelijke keuzes en prioriteiten rond data en datagedreven werken te nemen.

De snelheid van maatschappelijke veranderingen vergroot tegelijk de uitdaging. Inzichten voor beleid vergen steeds sneller nieuwe data, nieuwe analyses, het kruisen van data uit verschillende domeinen en ook het maken van betrouwbare predicties, naast analyse van historische gegevens. De overheid streeft in het werken met data naar snellere resultaten en betere inzichten.

De Vlaamse overheid erkent haar rol als belangrijke leverancier en gebruiker van data, en denkt door inzet op data niet alleen aan de eigen voordelen. Ze bekijkt evenzeer hoe overheidsdata impact kunnen genereren door ze breed maatschappelijk te delen en te laten aanwenden door anderen. Data uitwisselen met partners laat toe om maatschappelijke vraagstukken samen aan te pakken, innovatie door bedrijven te stimuleren en de Vlaamse economie te ondersteunen. Data samenbrengen zorgt voor een rijker en meer genuanceerd beeld op actuele problematieken.

Hoe de overheid data verzamelt, gebruikt en deelt, draagt bij aan het vertrouwen dat ze krijgt. Beschermen van publieke waarden en fundamentele rechten is hierbij essentieel. Inzichten uit data moeten bijdragen aan een inclusieve en faire samenleving en zorgen dat overheidsmiddelen geïnvesteerd worden op het juiste moment en waar dit het meest nodig is.

Gericht samenwerken voor meer, beter en sneller resultaat

De Vlaamse overheid benut deze mogelijkheden door meer gericht samen te werken binnen de overheid en met maatschappelijke actoren. Haar datastrategie streeft daarom naar het versterken van een datagedreven cultuur die focust op oplossingen en werk maakt van noodzakelijke fundamentele.

Fundamentele zijn hierbij te verstaan als belangrijke basisvoorwaarden of bouwstenen die het werken met data ondersteunen. Ze zijn generiek, pertinent voor zowel individuele als gezamenlijke initiatieven, en ze zijn bruikbaar, ongeacht de context of precieze beleidsdoelstelling. De datastrategie van de Vlaamse overheid legt een langetermijnvisie en doelstellingen vast en biedt een algemeen kader voor gezamenlijke prioriteiten en gerichte acties.

Dit moet ervoor zorgen dat goede praktijken rond beheer, gebruik en het beschikbaar maken van data maximaal gedeeld en - waar zinvol - breed uitgerold kunnen worden. Dit impliceert duidelijkheid over wat door centrale dienstverlening ondersteund wordt.

Het samen opkrikken van capaciteit voor datagedreven werken is essentieel om alle kansen die data bieden te benutten. Door bewustzijn en kennis van medewerkers te verhogen zorgt de Vlaamse overheid ervoor dat meer medewerkers hierin taken kunnen opnemen, kennis meer gedeeld wordt en taken beter verdeeld kunnen worden.

Samenwerken betekent ook elkaars data makkelijker vinden. Data delen en uitwisselen vergt vervolgens aandacht voor een wettelijk kader, een vlotte samenwerking en gedeelde principes binnen de Vlaamse

overheid, maar ook interbestuurlijk en met een breed ecosysteem aan partners. Een datavriendelijk beleidskader en de nodige praktische toelichtingen hierbij zijn dan ook belangrijke streefdoelen om samenwerking rond data te versoepelen.

Proactief en samen aandacht schenken aan de kwaliteit en bruikbaarheid van data en taken hierin goed verdelen moet zorgen voor betrouwbaarheid. Dit vermijdt dubbel werk en verlies aan energie. Het zorgt voor standaarden die een breder gebruik en uitwisselbaarheid van data mogelijk maken.

DOELSTELLINGEN DATASTRATEGIE VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Winst voor de overheid en voor haar stakeholders

1. *Flexibel en snel maatschappelijke noden en beleidsprioriteiten ondersteunen met data*
2. *Streven naar betere datagedreven beslissingen*
3. *Rijkere data verkrijgen door data te delen en te kruisen*
4. *Het vertrouwen van de burger in hoe de overheid met data werkt verhogen*
5. *Databewustzijn bij stakeholders verhogen door inzichten uit data aan te reiken*

Gericht samenwerken voor meer, beter en sneller resultaat

6. *Werken aan een cultuur met focus op samenwerken en voorzien van oplossingen*
7. *Continu verbeteren door verhoogd bewustzijn en toegenomen kennis*
8. *Praktische oplossingen vinden voor juridische of bureaucratische hindernissen*
9. *Goede afspraken rond beheer, gebruik en beschikbaar maken van data breder uitrollen*
10. *Risico's op dubbel werk of verlies van energie vermijden*
11. *Standaarden installeren om breder gebruik en uitwisselbaarheid van data mogelijk te maken*

Figuur 1 Doelstellingen van de datastrategie

2. CONTEXT EN AANPAK

De coronacrisis heeft het belang van data voor de overheid sterk in de verf gezet. Dit heeft mee geleid tot het uitwerken van deze datastrategie. De datastrategie werd uitgewerkt met een focus op gedragenheid van een grote groep data-experten binnen de Vlaamse overheid en de lokale bestuursniveaus. De strategie werd goedgekeurd door het topkader van de Vlaamse overheid en afgestemd met de SERV en de voorzitters van het economisch en maatschappelijk relancecomité.

2.1 DE CORONACRISIS VERGROOT DE AANDACHT VOOR DATAGEDREVEN WERKEN

Het belang van data is niet nieuw. De overheid investeert al jaren in het ondersteunen van de beleidscyclus aan de hand van data.

De uitdagingen voor het beheersen van de coronacrisis en het snel kunnen verzamelen van voldoende relevante informatie hebben echter gezorgd voor een verhoogde aandacht voor het belang van data en de noodzaak om hier nog in te groeien.

Onder impuls van deze ontwikkelingen publiceerde de **Sociaal Economische Raad Vlaanderen** (SERV) in 2020 een advies over het belang van data voor de Vlaamse overheid met een oproep om er stevig op in te zetten¹. De coronacrisis heeft het belang van goede data en wetenschappelijke informatie op scherp gesteld. Om het crisisbeleid te evalueren en een gericht relancebeleid in de steigers te zetten is volgens de SERV een goed datasysteem onontbeerlijk. Ze oordeelt dat er op dit vlak in Vlaanderen nog een weg te gaan is en dat het tijd is om de pijnpunten van de huidige dataverzameling voor beleidsvoorbereiding, -monitoring en -evaluatie weg te werken en te verbeteren. De SERV formuleerde vijf prioritaire werkterreinen voor een beter databeleid: snelheid, transparantie, coördinatie, interbestuurlijke samenwerking en maatschappelijke betrokkenheid.

Ook de **relancecomités**² verwijzen in hun aanbevelingen naar het belang van data voor een evidence-based relancebeleid. Het belang van data komt aan bod op verschillende plaatsen in de aanbevelingen van het **economisch relancecomité**³. Voor een werkend, digitaal, duurzaam, zorgzaam en lerend Vlaanderen zijn data essentieel als basis voor een evidence-informed en doelmatig beleid. De overheid kan een cultuur gericht op data uitwisseling bevorderen en doorbraken in het ontsluiten van realtime sociaaleconomische gegevens realiseren. De overheid wordt opgeroepen om in dit alles systemisch te denken en de grenzen van sectoren en beleidsdomeinen te overstijgen. Ze heeft de mogelijkheid om een data-infrastructuur ter beschikking te stellen die nieuwe AI-toepassingen met publiek nut mogelijk maakt in domeinen zoals gezondheid, mobiliteit en duurzaamheid.

Ook het **maatschappelijk relancecomité**⁴ (MRC) verwijst in zijn aanbevelingen naar uitdagingen waarvoor data een belangrijke motor zijn. Hun rapport pleit voor digitale oplossingen, informatie en communicatie met aandacht voor de uitdagingen rond inclusie en het belang om vertrouwen te winnen in ethisch gebruik van data, algoritmes en bewaken van privacy. De coronacrisis heeft de meerwaarde van een beleid gebaseerd op data aangetoond, maar daarnaast ook duidelijk gemaakt dat er nog heel wat hiaten in de beschikbare data zijn. Het MRC pleit voor het uitwerken van een maatschappelijk dashboard op basis van directe, representatieve en tijdige dataverzameling, dat informatie uit de samenleving samenvat en knipperlichten geeft aan het beleid om waar nodig bij te sturen.

Veel overheden hebben recent hun datastrategie uitgewerkt en ook de Europese Commissie publiceerde in februari 2020 een **Europese datastrategie**. Deze datastrategie pleit voor een sectoroverschrijdend governance kader voor datatoegang en -gebruik. Europa investeert in data en in interoperabiliteit⁵.

1 SERV: "Advies betere data voor het (corona-)beleid" (juni 2020) <https://www.serv.be/serv/publicatie/advies-betere-data-corona-beleid>

2 Relancecomités: Rapporten Economisch en Maatschappelijk Relancecomité (juli 2020) <https://www.vlaanderen.be/publicaties/rapporten-economisch-en-maatschappelijk-relancecomite>

3 Economisch Relancecomité: "Vlaanderen: welvarender, weerbaarder en wervender" (juli 2020) <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/37585>

4 Maatschappelijke Relancecomité: "Vlaanderen herleeft. Aanbevelingen voor maatschappelijke relance naar aanleiding van COVID-19" <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/37581>

5 European Interoperability Framework - https://ec.europa.eu/isa2/eif_en

Men zet in op de capaciteit en infrastructuur van Europa voor de hosting, verwerking en het gebruik van data. De Europese Commissie wil mensen mondiger maken met betrekking tot hun data, investeren in vaardigheden en algemene datageletterdheid en in capaciteitsopbouw onder startups, kleine en middelgrote ondernemingen. Ze zet in op de ontwikkeling van gemeenschappelijke Europese dataruimtes in strategische sectoren en gebieden van algemeen belang⁶.

In de datastrategie van de Vlaamse overheid komen heel wat van deze aanbevelingen en prioriteiten terug.

2.2 AANPAK GERICHT OP DRAAGVLAK

Vertrekkende van het hoger beschreven SERV-advies heeft het Voorzitterscollege⁷ begin juli 2020 een **Werkgroep datagedreven beleidsondersteuning** opgericht onder de vleugels van het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid⁸. Voorgezeten door Digitaal Vlaanderen en de Vlaamse Statistische Autoriteit, omvat deze werkgroep vertegenwoordigers uit alle beleidsdomeinen en van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VMSG) en de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP). Zij kwamen tussen september '20 en juli '21 regelmatig samen om de datastrategie van de Vlaamse overheid vorm te geven. Het project werd begeleid door Deloitte Consulting & Advisory.

De Vlaamse overheid beschikt in alle beleidsdomeinen over heel wat experts in data. Ze zijn de sterke schouders waarop haar datastrategie steunt. Werken met data vergt een samenspel van diverse competenties op verschillende niveaus in de organisatie. De groep aan interne betrokkenen is daarom niet alleen omvangrijk maar ook multidisciplinair. Draagvlak bij hen is essentieel om de visie van deze datastrategie te realiseren. Bij het uitwerken van de datastrategie is gekozen om in eerste instantie te vertrekken van een **inside-out** blik.

Daarnaast is er een lange lijst aan overheden op andere bestuurlijke niveaus of private organisaties waarmee de Vlaamse overheid data uitwisselt of samenwerkt om datagedreven inzichten te verwerven. Dit ecosysteem aan partners verschilt naargelang het beleidsdomein. Voor een **outside-in** blik werden een aantal belangrijke actoren betrokken die in brede zin voor de Vlaamse overheid belangrijk zijn, met name VMSG, VVP, de SERV en de relancecomités. De Vlaamse overheid zal bij de verdere uitwerking van haar datastrategie in een concreet actieplan de dialoog met andere belangrijke actoren in haar ecosysteem rond data versterken.

⁶ De Europese Commissie wil data ruimtes voorzien voor: industrie, green deal, mobiliteit, gezondheid, financiële data, energie, landbouw, overheidsdiensten en vaardigheden

⁷ <https://overheid.vlaanderen.be/voorzitterscollege>

⁸ <https://overheid.vlaanderen.be/digitale-overheid/stuurorgaan-vlaams-informatie-en-ict-beleid/stuurorgaan-vlaams-informatie-en-ict>

Na een werksessie en interviews met het Voorzitterscollege werd ingezet op een **brede schriftelijke bevraging**. De leden van de hogervermelde werkgroep hebben deze binnen hun beleidsdomein gefaciliteerd en zoveel mogelijk experts en entiteiten betrokken. VPP bezorgde een insteek van alle Vlaamse provincies en VVSG faciliteerde een insteek gevoed met input van enkele lokale besturen. Daarnaast publiceerde VVSG in juni '21 ook een nota met daarin de verwachtingen van steden en gemeenten ten aanzien van deze datastrategie. Deze nota pleit voor een betere interbestuurlijke gegevensdeling, diensten op basis van data, actuele en kwaliteitsvolle data, betere coördinatie en afstemming en ondersteuning van lokale besturen⁹.

De datastrategie focust op die oplossingen die vaak aangehaald werden of waarvoor ondertussen een brede consensus werd bereikt. Deze werden gebundeld in vier actiedomeinen. Per actiedomein werden een paar verdiepingssessies georganiseerd. In totaal hebben zo meer dan 200 experts meegewerkt aan een visie voor deze datastrategie.

Voor gedragenheid binnen het topkader van de Vlaamse overheid werd er regelmatig teruggekoppeld aan zowel het Voorzitterscollege als het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid. In juni 2021 werden de prioritaire actiedomeinen besproken met de SERV en de voorzitters van het economische en maatschappelijke relancecomité.

Alle betrokken actoren steunen deze datastrategie en manen aan om het momentum niet te verliezen door de strategie aansluitend ook te vertalen in een concreet actieplan en hierbij te streven naar hetzelfde draagvlak.

⁹ <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/standpunt-naar-een-vlaamse-datastrategie>: 'Naar een Vlaamse datastrategie: standpunt van de Vlaamse steden en gemeenten'

3. LEIDENDE PRINCIPES EN WETTELIJK KADER

Om een goede vertrekbasis te bepalen voor deze datastrategie, is het belangrijk om een aantal basisprincipes vast te leggen. Tegelijk wil deze datastrategie het wettelijk kader relevant voor een datagedreven overheid in de kijker plaatsen en alvast melding maken van een mogelijke uitbreiding hiervan op basis van plannen van de Europese Commissie.

3.1 LEIDENDE PRINCIPES

Een datastrategie uitwerken vergt afspraken over het kader waarbinnen gewerkt wordt. De leidende principes hieronder geven deze strategie richting. Ze zijn een belangrijke basis voor het goed begrip ervan.

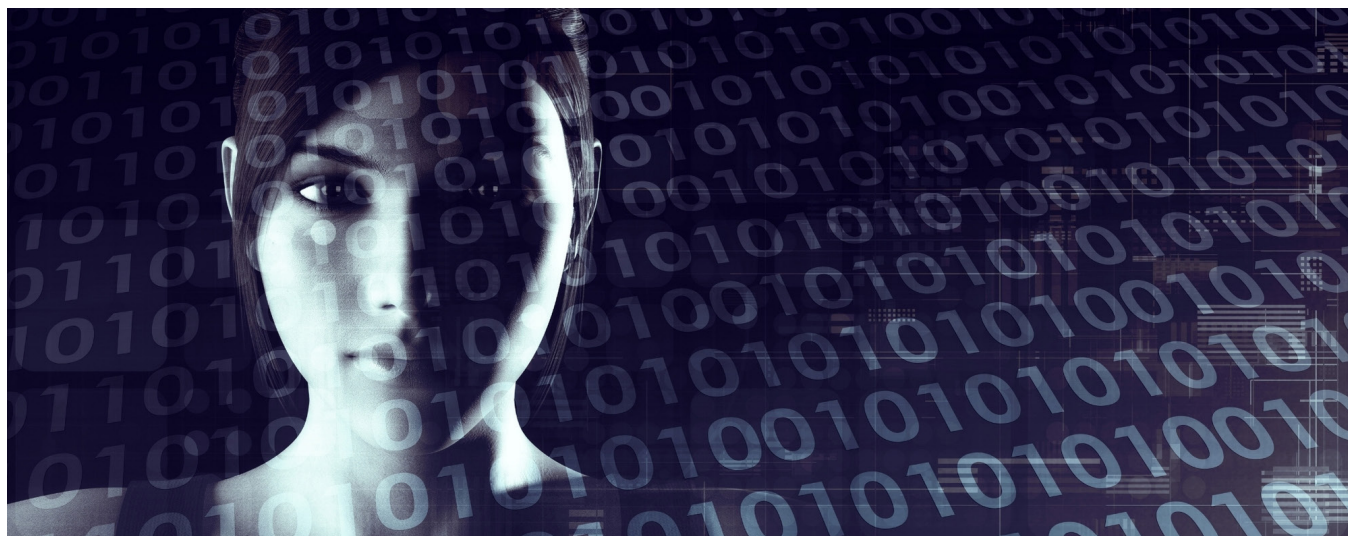
De brede maatschappelijke mogelijkheden van data optimaal benutten

Data zijn gegevens en dus informatie over mensen, bedrijven, dingen en systemen. Al van oudsher verzamelt de overheid data. Data zijn hierbij geen doel op zich maar een middel om haar brede taak te realiseren. Data zijn voor de overheid van belang in verschillende toepassingen:

- Administratieve, operationele of transactionele data worden verzameld of gemaakt tijdens de dienstverlening of in reguliere overheidsprocessen. Ze zijn terug te vinden in digitale oplossingen waar ze zorgen voor administratieve vereenvoudiging en efficiëntie, of een gepersonaliseerde dienstverlening aan burgers en bedrijven ondersteunen.
- Analytische en statistische data. Data worden samengebracht, geaggregeerd en geanalyseerd met het oog op inzichten, analyse van trends, het bepalen van prioriteiten en het voeden van onderbouwde keuzes.

Naargelang de context vergen data een andere verzameling, behandeling, opslag en regeling voor toegang. De verschillende toepassingen van data zijn echter sterk gelinkt. Transactionele data worden frequent voor analytische doeleinden gebruikt. Inzichten, analytische en statistische data vormen op hun beurt een belangrijk onderdeel voor de (bij)sturing van de (gepersonaliseerde) dienstverlening aan burgers, ondernemingen of verenigingen.

Deze datastrategie vertrekt van alle mogelijke toepassingen en rollen van data in de overheid. Datagedreven werken is hierbij te verstaan als het optimaal benutten van de kansen die data bieden en het waar mogelijk verankeren van data in de processen en dienstverlening van de overheid.

Ecosystemisch denken met een ruime blik op relevante data

Data uit verschillende domeinen samenbrengen zorgt voor een meer genuanceerd maatschappelijk beeld. Digitale toepassingen worden gebruiksvriendelijker als reeds elders verzamelde data hergebruikt kunnen worden (once only principe).

Dit vergt samenwerken en uitwisselen van data binnen de overheid maar ook met een breed ecosysteem aan externe partners. Door data van verschillende bronnen goed te benutten kunnen ook economie en maatschappij hiervan de vruchten plukken. Meer data en rijkere inzichten zorgen immers voor een

evidence-based en doordacht beleid. Aandacht voor data in een ecosysteem zorgt voor administratieve vereenvoudiging en betere beschikbaarheid van data. Deze datastrategie pakt systematische en terugkerende uitdagingen hierin gezamenlijk aan om zo aan slagkracht te winnen.

Data tijdig, kwalitatief en toegankelijk ontsluiten voor een breed publiek

De overheid verzamelt en beschikt over rijke data die voor een breed publiek een grote maatschappelijke en economische waarde kunnen hebben. De Vlaamse overheid zal data op een kwalitatieve, tijdige en toegankelijke manier ontsluiten. Uiteraard enkel indien dit op een verantwoorde manier gebeurt en met aandacht voor privacy, veiligheid en een ethisch gebruik van data. Dit kan deels ondervangen worden door niet alleen ruwe data te ontsluiten maar ook kwalitatieve statistieken, analyses en inzichten uit data. Uitgangspunt voor het delen van data met een breed publiek is 'zo open als mogelijk, zo afgeschermd als noodzakelijk'.

Maatschappelijk verantwoordelijk en transparant werken

De Vlaamse overheid heeft een belangrijke voorbeeldrol en verantwoordelijkheid om effectief, maar ook verantwoord om te gaan met data. Verantwoordelijkheden met betrekking tot veiligheid, privacy en vertrouwelijkheid, maar ook gelijke kansen, inclusie en het vrijwaren van rechten van burgers en organisaties zijn leidend in wat deze datastrategie uitdraagt en wil bereiken. Op een dergelijke manier omgaan met data moet bijdragen aan het vertrouwen in de overheid.

Stimuleren en ondersteunen van innovatie en de Vlaamse economie

Data optimaal inzetten is niet alleen belangrijk voor de overheid maar een drijvende kracht in de economie en de bredere maatschappij. Uitdagingen waar de Vlaamse overheid tegenaan loopt zijn vaak ook zaken waar economische actoren gepast mee om moeten gaan. Door het uitwerken van concrete oplossingen voor datadeling met economische actoren ondersteunt de Vlaamse overheid het economische klimaat en stimuleert innovatie in dit domein.

Een cultuur van samenwerken en vertrouwen versterken

Deze datastrategie moet de cultuur van samenwerken en vertrouwen rond het gebruik van data bevorderen. Ervaringen uitwisselen en samen kennis uitbouwen zorgt voor groei waar iedereen baat bij heeft. De strategie vertrekt van mogelijkheden en oplossingen en blijft niet bij de pakken zitten als ze geconfronteerd wordt met complexe uitdagingen.

Voldoende ambitieus zijn maar ook realistisch blijven

Deze datastrategie is voldoende ambitieus op de lange termijn maar blijft ook op korte termijn realistisch. Om deze datastrategie te realiseren steunt de Vlaamse overheid in eerste instantie zoveel mogelijk op lopende structuren, initiatieven, projecten en programma's en het versterken daarvan. De Vlaamse overheid zet vandaag al stevig in op data en zal dit de komende jaren blijven doen. Deze strategie helpt om een overzicht te bewaren, geeft vertrouwen aan datgene wat vandaag al gebeurt, en biedt steun aan nog op te zetten acties.

Deze datastrategie vormt een eerste stap voor veel initiatieven die de Vlaamse overheid de komende jaren meer datagedreven moeten maken en geconcretiseerd worden aan de hand van een evolutief actieplan.

3.2 BESTAAND EN TOEKOMSTIG WETTELIJK KADER

Er zijn vele afspraken en er bestaat een wettelijk kader voor de creatie en het gebruik van data door de overheid. Deze datastrategie brengt deze onder de aandacht. Ze vormen mee het gedachtengoed waarop deze datastrategie steunt.

Eenmalige gegevensopvraging en authentieke gegevensbronnen – once only.

Eenmalige gegevensopvraging betekent dat de overheid slechts één keer bepaalde gegevens opvraagt, met administratieve vereenvoudiging voor burgers en ondernemingen als resultaat.

Deze data opslaan in authentieke gegevensbronnen en ze binnen de overheid hergebruiken, levert bijkomende voordelen op. Burgers en bedrijven kunnen bijvoorbeeld op basis van reeds gekende informatie automatisch bepaalde rechten of voordelen toegekend krijgen. Het laat toe om op één plaats de kwaliteit van deze data te beheren in plaats van verschillende kopieën van deze data te moeten onderhouden.

In Vlaanderen legt het Bestuursdecreet van 7 december 2018¹⁰ vast hoe elektronische bestuurlijke gegevensdeling kan plaatsvinden en hoe het “once only” principe moet nageleefd worden. Hierdoor is het voor alle diensten van de Vlaamse overheid verplicht om informatie uit bestaande erkende authentieke gegevensbronnen te gebruiken (via de Vlaamse Dienstenintegrator) en niet opnieuw op te vragen bij de burger.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) of GDPR¹¹

Het beheer en de beveiliging van persoonlijke gegevens van Europese burgers wordt geregeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) of GDPR (General Data Protection Regulation).

Sinds 25 mei 2018 moet elke organisatie kunnen aantonen welke persoonsgegevens ze verzamelt en hoe die data gebruikt en beveiligd worden. Alle bedrijven, overheidsdiensten, organisaties en instellingen die in Europa persoonsgegevens verwerken, gebruiken, registreren of bewaren, moeten voldoen aan deze verordening. De AVG bouwt voort op het Europese grondrecht van EU-burgers op bescherming van hun persoonsgegevens.

¹⁰ Bestuursdecreet - 07/12/2018 Afdeling 3. Elektronisch bestuurlijk gegevensverkeer. <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=false&stuu#H1089384>

¹¹ VERORDENING (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=NL>

Centraal staan een aantal principes i.v.m. gegevensbescherming:

- Een rechtmatige, behoorlijke en transparante verwerking van gegevens.
- De gegevens moeten juist zijn en zo nodig worden bijgewerkt. Er moeten maatregelen genomen worden om onnauwkeurige of onvolledige gegevens te verbeteren.
- De gegevens moeten volgens een afdoend veiligheidsniveau worden verwerkt door gebruik te maken van passende, technische en organisatorische maatregelen.
- De persoonsgegevens worden verkregen voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doeleinde en mogen niet worden verwerkt op een manier die onverenigbaar is met dit doeleinde.
- Instanties moeten een DPO (Data Protection Officer) aanstellen om de principes van de AVG te bewaken. Dit moet iemand zijn met een goede juridische kennis op het vlak van de gegevensbeschermingswetgeving. Daarnaast moet een DPO ook een goed inzicht hebben in de uitgevoerde verwerkingsactiviteiten, de informatiesystemen en de behoeften van de verwerkingsverantwoordelijke op vlak van gegevensbescherming en gegevensbeveiliging.
- Uitsluitend de gegevens die noodzakelijk zijn voor de vastgestelde doeleinden mogen verwerkt worden.
- De bewaartermijn van de gegevens is beperkt en is duidelijk vastgelegd. De persoonsgegevens moeten ontoegankelijk (vernietigd) worden nadat de vastgestelde bewaartermijn is afgelopen.

Openbaarheid van bestuur

Openbaarheid van bestuur kan worden gedefinieerd als "een verplichting die op een bestuur rust om documenten of informatie aan het publiek beschikbaar te stellen".

Openbaarheid van bestuur is grondwettelijk verankerd in artikel 32 van de Grondwet. Nadere regels zijn ook opgenomen in het Vlaamse bestuursdecreet.

De datastrategie dient rekening te houden met de verplichtingen die openbaarheid van bestuur met zich meebrengt voor overheidsinstellingen en de afwegingen rond beperkingen voor deze openbaarheid in het licht van bescherming van, bijvoorbeeld, privacy.

Hergebruik van overheidsinformatie en open data

De Europese Open Data richtlijn voorziet een algemeen recht tot het hergebruik van bestuursdocumenten, met modellicenties om overheidsdata als open data ter beschikking te stellen. Deze richtlijn werd in juli 2021 omgezet in Vlaamse wetgeving¹².

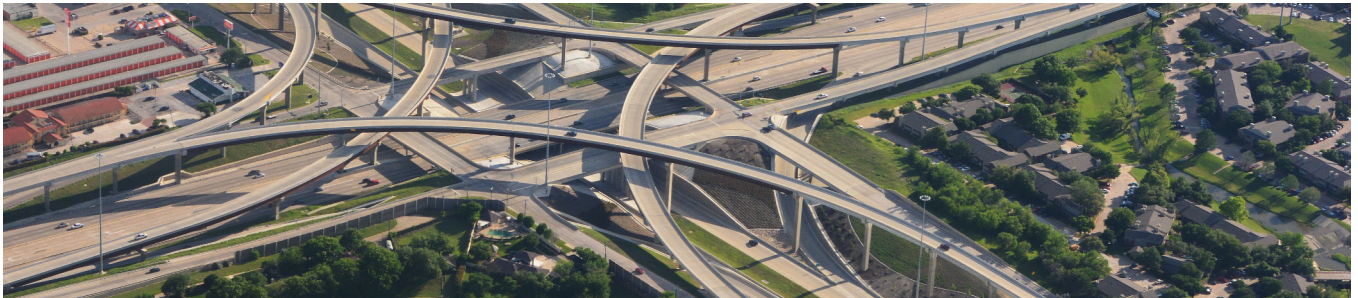
¹² Decreet tot wijziging van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 zie hier <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?NUMAC=2021021275¶m=inhoud> werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 8 juli 2021. <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2021-07-08&numac=2021021275>

Vlaamse Dienstenintegrator (VDI)

Digitaal Vlaanderen¹³ vervult de functie van Vlaamse dienstenintegrator door te zorgen dat gegevens uit authentieke databronnen op een verantwoorde, veilige en wettelijke manier kunnen worden gedeeld¹⁴. Digitaal Vlaanderen beheert hiervoor onder andere het MAGDA-gegevensdelingsplatform en de Vlaamse geografische data infrastructuur¹⁵.

Geografische Data Infrastructuur (GDI)

Het GDI-decreet¹⁶ verzekert de beschikbaarheid van kwalitatieve en actuele geografische informatie, voor alle bestuursniveaus alsook het publiek. Het gaat hierbij over een geheel van geografische gegevens en de daartoe benodigde technologie.

Praktijkcode voor openbare statistieken.

De Europese statistiekwetgeving, een verordening van 11 maart 2009, stelt een juridisch kader vast voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van Europese statistieken. De Europese statistieken zijn geregeld door het Europees statistisch programma.

De statistische autoriteiten, bestaande uit de Commissie (Eurostat), nationale statistische autoriteiten en andere statistische autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van Europese statistieken, verbinden zich samen met regeringen, ministeries en de Europese Raad tot naleving van een Praktijkcode.

De praktijkcode voor Europese statistieken¹⁷ vormt de hoeksteen van een gemeenschappelijk kwaliteitskader van het Europees statistisch systeem. Deze code is een zelfregulerend instrument gebaseerd op 16 beginselen¹⁸ met betrekking tot het institutionele kader, statistische procedures en statistische output.¹⁹ De kwaliteitsdimensies van Europese statistieken zijn opgenomen in de Europese statistiekwetgeving. Ze worden geleidelijk binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen op basis van het decreet ingevoerd.²⁰

13 <https://overheid.vlaanderen.be/informatie-vlaanderen/nieuws/digitalisering-en-ict-in-%C3%A9%C3%A9n-agentschap-goedgekeurd-door-vlaamse>

14 Decreet houdende de oprichting en organisatie van een Vlaamse dienstenintegrator van 13/07/2012 <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1021994¶m=inhoud>

15 <https://www.geopunt.be/voor-experts/gdi-vlaanderen>

16 De Vlaamse Regering heeft op 20 februari 2009 het decreet betreffende de Geografische Data-Infrastructuur Vlaanderen (GDI-decreet), dat op 11 februari 2009 was aangenomen door het Vlaams Parlement, bekrachtigd en afgekondigd. <https://overheid.vlaanderen.be/crab-gdi-decreet-overzicht>

17 https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/codeofpractice_nl.pdf

18 De 16 beginselen zijn: professionele onafhankelijkheid, coördinatie en samenwerking, mandaat voor het verzamelen en verkrijgen van toegang tot gegevens, voldoende middelen, statistische geheimhouding en gegevensbescherming, onpartijdigheid en objectiviteit, deugdelijke methoden, geschikte statistische procedures, geen buitensporige belasting van respondenten, kostenefficiëntie, relevantie, nauwkeurigheid en betrouwbaarheid, tijdigheid en punctualiteit, samenhang, vergelijkbaarheid en consistentie, toegankelijkheid en duidelijkheid.

19 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/661dd8ef-7439-11e8-9483-01aa75ed71a1>

20 Zie hiervoor ook op deze pagina: <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/protocollen>

Vlaamse openbare statistieken

In internationale en nationale wetgeving wordt een strikt onderscheid gemaakt tussen datagebruik voor statistische doeleinden enerzijds en voor administratieve of beleidsdoeleinden anderzijds. Statistiek Vlaanderen voert, onder toezicht van de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA), een gecoördineerd statistiekbeleid, zodat de kerncijfers over Vlaanderen voor iedereen vlot toegankelijk zijn. Het wettelijk kader voor de werking van Statistiek Vlaanderen wordt gevormd door het decreet Vlaamse openbare statistieken.²¹

Op Vlaams niveau zijn de producenten en gebruikers van openbare statistieken vertegenwoordigd in respectievelijk het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) en de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS). Op interfederaal niveau is er het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) dat een coördinerende rol opneemt o.m. door het opstellen van een geïntegreerd statistisch programma.

Verwachte uitbreiding Europees wettelijk kader

Met de Europese Datastrategie²² zet de Europese Commissie in op het versterken van een interne markt voor data, waarmee gegevens binnen de hele EU en door alle sectoren heen vrij kunnen stromen, wat goed is voor ondernemers, onderzoekers en overheden. Tegelijk wordt ook gewaakt over een verantwoord gebruik van data met het oog op het beschermen van waarden en grondrechten.

Deze EU-datastrategie voorziet investeringen en een herwerkt juridisch kader. Dit bevat een voorstel voor een Data Governance Act²³ om het gebruik van data en vrijwillig delen ervan te vergemakkelijken en ook prioriteit te geven aan interoperabiliteit en relevante datastandaarden.

Ten tweede werkt de EU aan een uitvoeringshandeling rond high value datasets als aanvulling op de Open Data richtlijn om kwalitatieve data van de publieke sector open te stellen.²⁴

Tegelijk plant de EU een Data Act om de toegang en het gebruik van data beter te faciliteren inclusief de uitwisseling van data tussen bedrijven (B2B) en tussen de bedrijfswereld en de overheid (B2G). Deze Data Act zal tegelijk de regels rond juridische beveiliging van databases herzien.²⁵

Tot slot kwam de Commissie begin 2021 met een draft voorstel voor wetgeving rond geharmoniseerde regels in ontwikkeling en gebruik van Artificiële Intelligentie.²⁶

²¹ <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/wettelijk-kader>

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_nl

²³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-european-data-governance-data-governance-act>

²⁴ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12111-Open-data-availability-of-public-datasets_en

²⁵ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13045-Data-Act-&-amended-rules-on-the-legal-protection-of-databases_en

²⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence> zie ook <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206&from=EN>

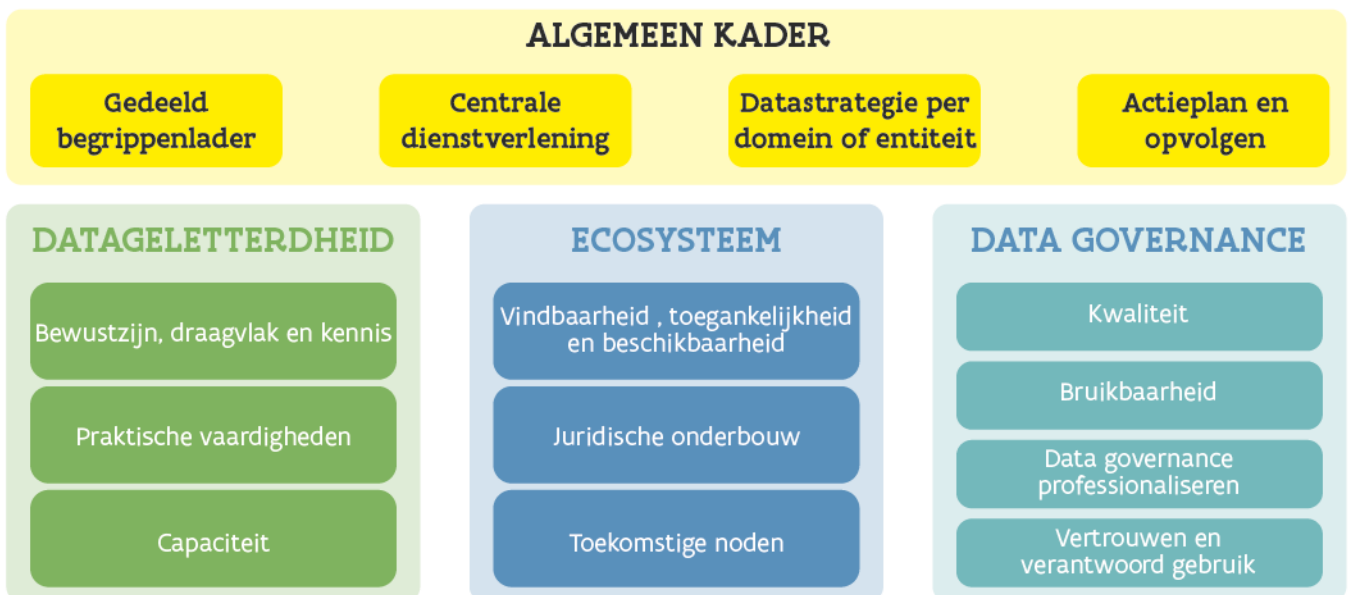

4. PRIORITAIRE ACTIEDOMEINEN

Deze datastrategie vertrekt van een consensus over vier actiedomeinen waar de Vlaamse overheid eerst wil op inzetten. Deze worden in dit hoofdstuk overlopen. Dit moet een goed idee geven welke uitdagingen de Vlaamse overheid op basis van deze strategie zal aanpakken.

Door een grondige analyse van opportuniteiten voor verbetering is consensus ontstaan om in te zetten op fundamenteën, vertaald in vier prioritaire actiedomeinen die op hun beurt vertaald zullen worden in prioritaire acties.

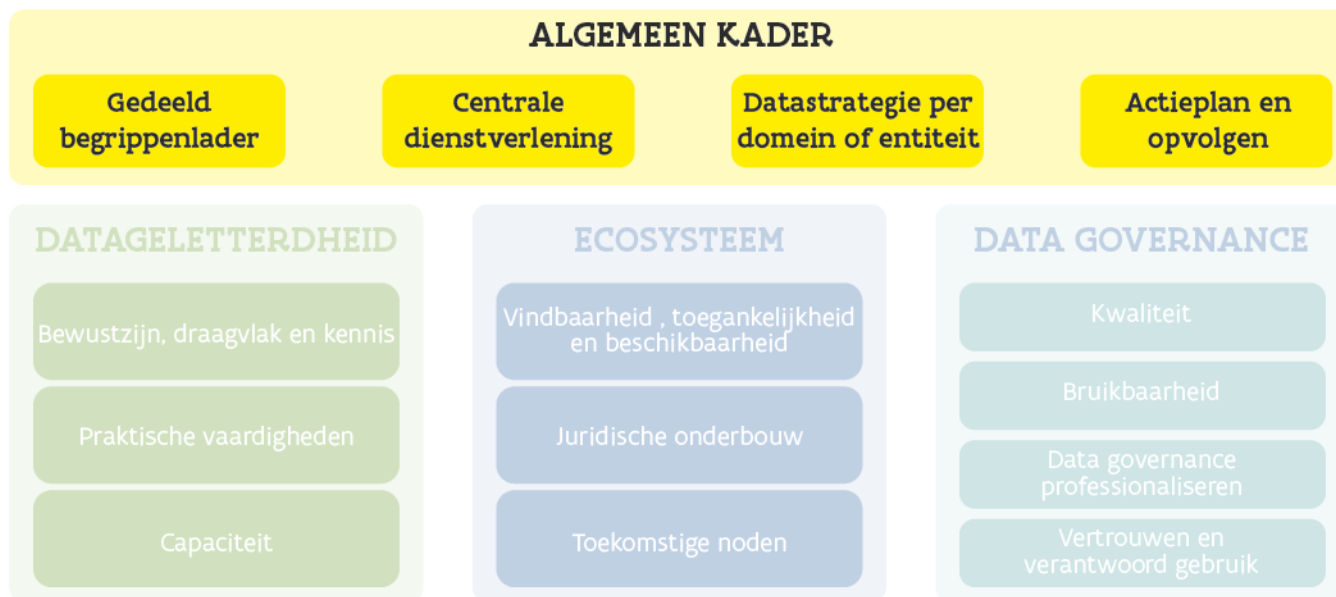
- **Algemeen kader:** zorgen voor een gemeenschappelijke basis en opvolging van deze datastrategie door ondermeer het installeren van een gedeeld begrippenkader, het verduidelijken van de centrale dienstverlening en naast een overkoepelend plan ook een vertaling van de datastrategie per entiteit of beleidsdomein.
- **Datageletterdheid:** de datageletterdheid van de Vlaamse overheid verhogen door inzet op het vergroten van bewustzijn en draagvlak voor het belang van data, investering in kennis en vaardigheden en extra maatregelen om de capaciteit voor werken met data te vergroten.
- **Ecosysteem:** intensiveren en verbeteren van samenwerking rond data door de vindbaarheid en toegankelijkheid van data te verbeteren, efficiënter te worden in het hanteren van het juridisch kader en toekomstige noden sneller op te sporen.
- **Data governance:** de zorg voor en het beheer van data verbeteren met het oog op datakwaliteit en een betere (her) bruikbaarheid. Data governance processen professionaliseren en gaandeweg het vertrouwen in verantwoord gebruik van data verhogen.

Figuur 2 Overzicht van prioritaire actiedomeinen

4.1 ALGEMEEN KADER: EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BASIS EN OVERKOEPELENDE OPVOLGING

De datastrategie vertrekt van een overkoepelend kader dat waakt over de samenhang tussen alle initiatieven volgend uit deze datastrategie. Het installeert een gezamenlijk begrippenkader en maakt het voor alle betrokkenen duidelijk op welke centrale dienstverlening men kan rekenen. Het laat individuele beleidsdomeinen en entiteiten toe de prioriteiten van deze datastrategie te vertalen en te verfijnen binnen hun eigen context. Dit overkoepelend kader zorgt er tot slot voor dat acties die bijdragen aan de datamaturiteit van de Vlaams overheid, of ze nu individueel, samen of centraal gelanceerd worden, voldoende overkoepelend opgevolgd worden.

Figuur 3 Algemeen kader

4.1.1 Een gedeeld begrippenkader installeren

De Vlaamse overheid maakt werk van een gedeeld begrippenkader om de communicatie en samenwerking overheen alle domeinen en tussen entiteiten inzake data te ondersteunen.

De snelle technologische evolutie zorgt permanent voor verandering. Nieuwe disciplines in datagedreven werken en allerhande technieken en methoden zorgen voor een continue stroom aan nieuwe begrippen en oplossingen²⁷. Het vergt heel wat vermogen tot verandering en bijscholing om deze disruptieve trend te volgen.

Werken met concrete data vraagt ook de nodige aandacht voor semantiek. Data analyseren, aan elkaar linken of samenvoegen vraagt een goed begrip van, en dus afstemming over, definities. Voor dit type van semantiek verwijzen we naar het actiedomein data governance en meer bepaald naar de kwaliteit van data (Zie 4.4.1).

Het stimuleren van datageletterdheid (Zie 4.2.2) kan er vervolgens voor zorgen dat dit gedeeld begrippenkader ook effectief beter gekend en gebruikt wordt.

²⁷ Voor de volgende begrippen werd ondermeer gevraagd naar meer duidelijkheid tijdens de aanloop naar deze datastrategie: datakluis, data-nutsbedrijf, anonimiseren en pseudonimiseren, canonieke datamodellen, linked open data, encryptie, graph databases, container orkestratie, data mesh, data stewards.

4.1.2 De centrale dienstverlening verduidelijken

Verschillende entiteiten als Digitaal Vlaanderen, Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA), het Facilitair Bedrijf (HFB), het agentschap Overheidspersoneel (AGO) en het departement Financiën en Begroting leveren centrale diensten om uitdagingen in data, digitalisering en het kwalitatief realiseren van inzichten, ondermeer in de vorm van openbare statistieken, te ondersteunen. Dit doen ze zowel voor organisaties binnen de Vlaamse overheid als voor externe partners. Centrale dienstverlening helpt om te standaardiseren en schaalvoordelen te creëren. Ze steunt daarvoor op de kritische massa en expertise die hiervoor centraal opgebouwd werden.

Bij afzonderlijke entiteiten is niet altijd voldoende kennis en duidelijkheid over de centrale dienstverlening die voor hen beschikbaar is. Om een beter en helder zicht te geven verbetert de Vlaamse overheid het overzicht op het aanbod en het inzicht in gebruiksvoorwaarden van centrale dienstverlening. Entiteiten weten daardoor waarop ze centraal beroep kunnen doen, en wat ze zelf nog dienen te voorzien. Via organen zoals de strategische stuurgroepen centrale dienstverlening en via de verschillende bestuurscomités verbonden aan specifieke producten hebben entiteiten inspraak over aanbod en voorwaarden van deze dienstverlening.

4.1.3 De datastrategie verfijnen per entiteit of beleidsdomein

Het is essentieel dat entiteiten de visie en doelstellingen van deze datastrategie onderschrijven, deze als belangrijke prioriteiten zien en vervolgens vertalen naar hun eigen context. Entiteiten kunnen in hun datastrategie eigen accenten leggen en zo rekening houden met prioriteiten binnen de eigen organisatie of inspelen op beleidsprioriteiten. Het zorgt voor decentrale slagkracht en wendbaarheid in de concrete uitdagingen.

Fundamenten en leidende principes van deze datastrategie onderschrijven

De datastrategie vertrekt van leidende principes en een wettelijk kader. Ze zet in op fundamenten in vier actiedomeinen die de samenwerking op het niveau van de Vlaamse overheid vergroten. Het is essentieel dat alle organisaties van de Vlaamse overheid de visie en doelstellingen van deze datastrategie onderschrijven en het realiseren ervan als een belangrijke prioriteit zien.

Centrale dienstverlening, een duidelijk kader, samen uitgewerkte “kookboeken” en standaarden kunnen entiteiten helpen om deze principes en fundamenten uit te rollen. Een vertaling van deze strategie in een concreet overheidsbreed actieplan maakt het duidelijk hoe entiteiten hun schouders mee zetten onder het installeren van deze fundamenten. Publicatie van deze datastrategie laat toe dat het breder ecosysteem van partners deze fundamenten en leidende principes kent, begrijpt en ondersteunt.

Domeinspecifieke prioriteiten en accenten leggen

De Vlaamse datastrategie zet in op die elementen waarvoor transversaal werken, standaardiseren en centraliseren voordelen oplevert maar biedt ook de nodige ruimte aan entiteiten om op eigen kracht en vanuit autonomie accenten of prioriteiten te bepalen.

Maatschappelijke noden, domeinspecifieke beleidsprioriteiten, verwachtingen van partners, de aard van de te gebruiken data en eigen historische investeringen kunnen het relatief belang van de fundamentele van deze datastrategie per entiteit doen verschillen.

Het is de verantwoordelijkheid van elke entiteit om binnen het algemeen kader met de eigen data meer te doen en om samen met anderen gezamenlijk meerwaarde te creëren.

4.1.4 Datastrategie omzetten in een actieplan en opvolgen

De Vlaamse overheid zal deze datastrategie vertalen in een jaarlijks, evolutief actieplan, zorgen voor de nodige middelen voor de uitvoering en voor een overkoepelende opvolging.

Het actieplan uitwerken

Op haar vergadering van 8 juli 2021 besliste het Voorzitterscollege om vanaf 2022 met een jaarlijks, evolutief actieplan te werken. De uitwerking en opvolging hiervan is toegewezen aan het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid.

Digitaal Vlaanderen en VSA faciliteren de realisatie van dit actieplan, hierbij ondersteund door een breed netwerk binnen alle beleidsdomeinen. Waar zinvol, worden externe partners uit het ecosysteem betrokken.

Het actieplan omvat zowel initiatieven vanuit de centrale dienstverlening als individuele initiatieven binnen de Vlaamse overheid en acties waarin een aantal partijen samenwerken.

In dit actieplan worden zowel tijdelijke projecten als langer lopende programma's opgenomen, ook als ze niet door deze datastrategie maar door andere plannen werden geïnitieerd. Zoals bijvoorbeeld het Actieplan Open Data of het INSPIRE-actieplan die al onder het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid opgezet zijn. Hiermee bevordert de Vlaamse overheid een goed overzicht en samenwerking overheen initiatieven en vermijdt dat ze versnipperd geraken.

Het actieplan opvolgen

De impact van deze datastrategie en de genomen initiatieven worden opgevolgd door het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid. De opvolging waakt over de mate waarin het actieplan bijdraagt aan de doelstellingen bepaald in deze strategie. Resultaten meten lukt enkel als het actieplan voldoende concreet is. Het Stuurorgaan verzekert mee een goede balans tussen actiedomeinen, voldoende initiatieven in elk domein en aandacht voor blinde vlekken. Het zorgt dat voor elke actie verantwoordelijke partijen worden aangeduid.

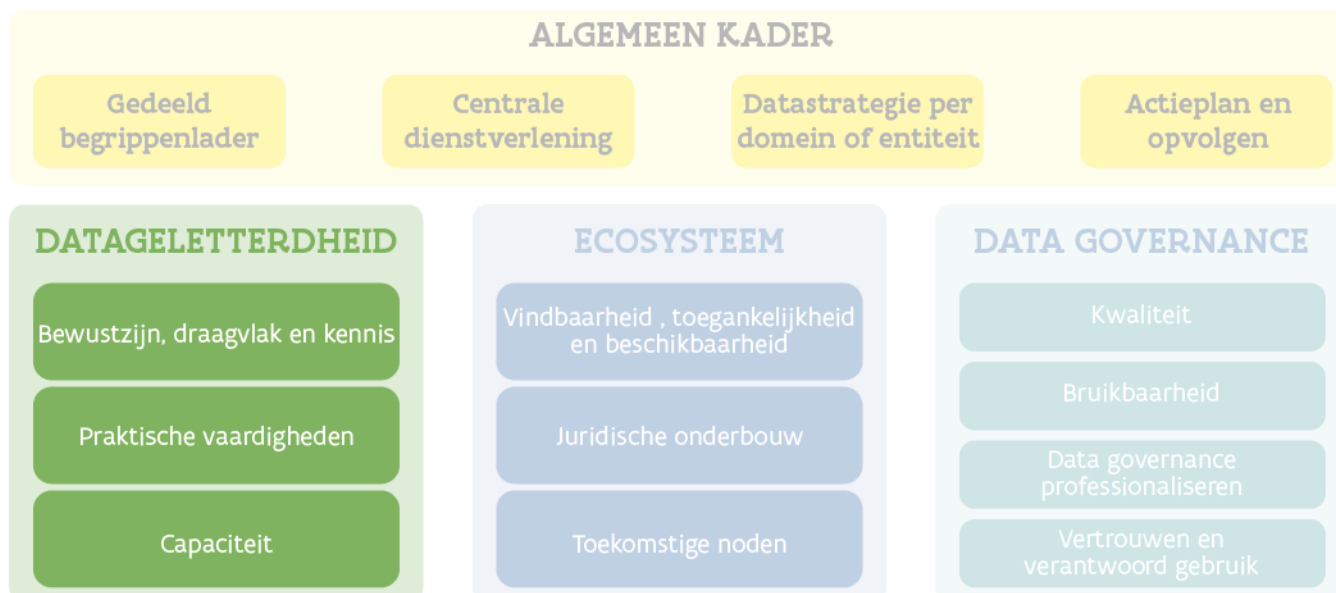
De datastrategie gaat uit van de noodzaak om het actieplan regelmatig aan te passen op basis van geleerde lessen, nieuwe trends of noden. Communicatie over wijzigingen en voortgang is belangrijk om de datastrategie voor alle betrokkenen levendig te houden.

Bij het opstellen van het actieplan wordt ook vastgelegd hoe de opvolging concreet zal gebeuren

4.2 DATAGELETTERDHEID: BEWUSTZIJN, VAARDIGHEDEN EN CAPACITEITEN VERHOGEN

Voldoende capaciteit aan datageschoolde medewerkers moet helpen om de doelstellingen van deze datastrategie te bereiken. Alle betrokkenen bij deze datastrategie melden een tekort aan relevante data profielen binnen de Vlaamse overheid en wijzen op het belang van bijkomende investeringen en nieuwe aanwervingen in dit domein. Deze datastrategie biedt een aantal alternatieve oplossingen aan om de capaciteit aan datageschoolde medewerkers te vergroten en het bewustzijn over het belang hiervan uit te breiden. De strategie zet in op drie concrete assen, namelijk het verhogen van bewustzijn en draagvlak,

vorming in praktische vaardigheden en bijkomende initiatieven voor het vergroten van capaciteit. De inzet hierop moet ook de organisatiecultuur van samenwerken versterken. Het moet leiden tot een besef dat iedereen kan bijdragen en relevante taken kan opnemen inzake data, en het vertrouwen geven dat het aanscherpen van deze competenties haalbaar is.

Figuur 4: Datageletterdheid

4.2.1 Bewustzijn, draagvlak en kennis uitbreiden

De Vlaamse overheid bevordert het bewustzijn over het belang van data en van het nodige draagvlak voor datagedreven werken bij elke medewerker met bijzondere aandacht voor kennis bij het middenkader. Data zijn cruciaal voor de impact die de Vlaamse overheid kan bereiken. Het moet duidelijk zijn hoe elke medewerker hierin taken kan vervullen en competenties kan opbouwen.

Bewustzijn en draagvlak bij elke medewerker verhogen

Door communicatiecampagnes of basistrainingen zet de Vlaamse overheid in op meer bewustzijn over het belang en de mogelijkheden van data, en wil ze tegelijk ook meegeven wat dit kan betekenen aan taken voor éénieder. Alle medewerkers moeten beseffen hoe ze een bijdrage kunnen leveren aan datagedreven werken.

Een aantal voorbeelden verduidelijken dit. Iedereen kan mee helpen zoeken naar opportuniteiten waarin betere data kunnen leiden tot betere beslissingen of helpen om de nood aan inzicht in het breder ecosysteem in kaart te brengen. Iedereen kan bijdragen aan datakwaliteit door correcte invoer in toepassingen, controle van gegevens en communicatie van hiaten of fouten aan de juiste verantwoordelijken. Basis analytische vaardigheden moeten iedereen toelaten om eenvoudige cijfers te visualiseren en te interpreteren.

Door beter begrip van de uitdagingen qua ethiek, privacy en informatieveiligheid kan iedereen risico's helpen beheersen. Tot slot kan iedereen helpen om succesverhalen en aandacht voor data in de Vlaamse overheid intern en extern te communiceren. Het promoot ook de Vlaamse overheid als een interessante werkgever (zie ook 4.2.3) voor nieuwe collega's.

Bewustzijn verhogen helpt op die manier om taken in een breder team te verspreiden. De Vlaamse overheid

zet in op een goed zicht op welk niveau datavaardigheden relevant zijn voor de verschillende profielen binnen haar werking.

Kennis bij het middenkader vergroten

Datagedreven werken betekent een transitie naar nieuwe methodes en vormen van samenwerking. Het vergt een mix aan competenties en een continue aandacht voor bijscholing. Het middenkader is een belangrijke hefboom om de veranderingen die hiermee gepaard gaan in goede banen te leiden.

Leden uit het middenkader zijn onmisbaar in het verankeren van bewustzijn en draagvlak. Een middenkader met kennis van datagedreven uitdagingen, taken en competentieprofielen kan zorgen voor evenwichtige teams en goede taakverdeling. Ze kunnen personen die traditioneel niet gezien worden als data-experten stimuleren om nieuwe vaardigheden op te bouwen en zo waken over de optimale tijdsbesteding van data-experten. Zo dragen ze sterk bij aan het HR-beleid rond datacompetenties.

Investing in hun kennis laat hen toe om met meer vertrouwen knopen door te hakken in datagedreven werken. En tot slot, maar zeker niet onbelangrijk, kunnen ze zelf meer op data leunen voor beslissingen rond taakbelasting en efficiëntie van processen.

Concreet zet de Vlaamse overheid in op specifieke opleidingen en/of gerichte communicatiecampagnes voor leden van het middenkader.

4.2.2 Praktische vaardigheden verbreden en verdiepen

De Vlaamse overheid voorziet structureel opleidingen om de capaciteit voor datagedreven werken te verhogen. Dit betekent laagdrempelige basisopleidingen die relevant zijn voor iedereen maar ook inzet op het verbreden, verdiepen van competenties en verder specialiseren van data-experten.

Met een gecoördineerde aanpak profiteert de Vlaamse overheid van schaalvoordelen, ze werkt een professioneel aanbod uit, versterkt het netwerk rond kennisdeling en geeft een extra impuls aan het verankeren van gezamenlijke oplossingen.

De concrete uitwerking van een vormingsprogramma wordt opgenomen in het actieplan en vraagt naar analyse van detail behoeften, reflectie over het juiste doelpubliek en noden op organisatievlak.

Laagdrempelige basisopleiding

Bewustzijn creëren is een eerste stap. Vervolgens praktische vaardigheden inzake datageletterdheid voorzien helpt om ook mee te werken hieraan. Een eerste uitdaging is bijvoorbeeld zorgen dat zoveel mogelijk medewerkers in staat zijn om voor hen relevante data goed te lezen en juist te interpreteren. Daarnaast is het bijvoorbeeld belangrijk dat iedereen weet hoe fouten in data best teruggekoppeld kunnen worden naar de juiste partij. Dit verhoogt de aandacht voor datakwaliteit en de efficiëntie van aanpassingen.

De Vlaamse overheid zet bij deze opleidingen nadrukkelijk in op medewerkers die niet noodzakelijk over een technische bagage beschikken.

Dergelijke opleidingen worden laagdrempelig en regelmatig georganiseerd (bv. door middel van e-learning). Bewustzijn bij het middenkader moet zorgen dat de juiste medewerkers hieraan deelnemen.

Verdieping data-experten

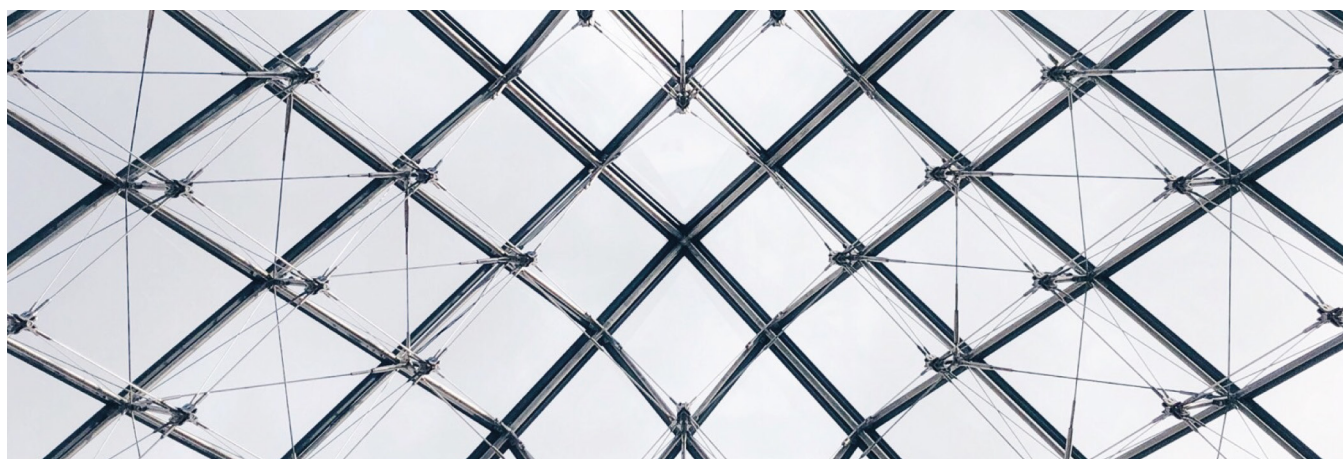
De Vlaamse overheid laat ook data-experten verder specialiseren en hun kennis verdiepen en verbreden. Verder professionaliseren betekent in eerste instantie het bestaande trainingsaanbod²⁸ aan dataopleidingen binnen de Vlaamse overheid in kaart brengen en waar nodig uitbreiden.

Vanuit een goede analyse van noden kan vervolgens wat ontbreekt, aangevuld worden. De voordelen van zelf opbouwen of gebruiken van opleidingen op de markt moeten afgewogen worden. Zelf organiseren en opleiden vanuit dezelfde kaders en aanpak vergroot wel de mogelijkheden om dit maximaal te laten renderen voor kennisdeling en interne samenwerking.

4.2.3 Capaciteit voor datagedreven werken opschalen

Aanvullend aan het vergroten van bewustzijn, draagvlak, kennis en vaardigheden, zal de Vlaamse overheid andere technieken aanwenden om de capaciteit aan data-experten te verhogen. De Vlaamse overheid investeert in een sterk werkgeversmerk om, waar het personeelskader dit toelaat, meer profielen aan te trekken met passie voor data en ambitie om het nodige te leren.

Waar dit onvoldoende snel leidt tot de gewenste capaciteitsverhoging blijft de Vlaamse overheid intensief met externen samenwerken. De Vlaamse overheid waakt hierbij over de balans tussen eigen medewerkers en externen. Tegelijk investeert ze in netwerken van experts uit diverse entiteiten die samen meerwaarde kunnen genereren voor iedereen en informatie kunnen aanbieden die ook voor andere entiteiten van belang zijn.

²⁸ Aanbod van het Agentschap Overheidspersoneel <https://overheid.vlaanderen.be/personeel/leren-en-ontwikkelen>, initiatieven als de Vlaamse AI Academie <https://www.vlaamse-ai-academie.be/>

Een sterk werkgeversmerk

De Vlaamse overheid zet in op die elementen die haar als werkgever aantrekkelijk maken voor dataprofielen en communiceert deze voordelen aan een breed publiek.

Een datagedreven organisatiecultuur is een belangrijke basis om voor de Vlaamse overheid te kiezen en er ook te blijven werken. Belangrijke troeven die de Vlaamse overheid uitspeelt zijn een middenkader dat zich bewust is van de uitdagingen en het belang van data (zie ook hierboven in 4.2.1), de opleidingsmogelijkheden in het domein (zie 4.2.2), de rijkdom met veel en diverse data te kunnen werken, het werken met nieuwe technieken en oplossingen, een divers palet aan mogelijke taken, veel collega data-analisten in een netwerk waarvan je kan leren en de mogelijkheid om te werken voor het algemeen belang en zo met data een impact op de samenleving te genereren.

Online-communicatie over projecten, het aanbieden van stageplaatsen, het organiseren van evenementen zoals hackathons en open trefdagen zijn interessante kanalen om dit werkgeversmerk nog te versterken.

Vergroten van een centraal netwerk aan experts

Door de oprichting van Vlaanderen Connect²⁹ beschikt de Vlaamse overheid over een centrale pool aan experts die breed kunnen ingezet worden. Dit initiatief moet meer geïntegreerd worden in de algemene datastrategie. Het moet ruimer bekend gemaakt worden en waar nodig uitgebreid worden met specifieke dataprofielen. Deze experts kunnen zowel onderling als bij de verschillende entiteiten waar zij ingeschakeld zijn kennisuitwisseling en -overdracht faciliteren.

De Vlaamse overheid zet daarnaast in op het versterken van allerhande netwerken, eventueel via interne sociale mediakanalen, of regelmatige ontmoetingsmomenten zodat ervaren experts makkelijker gevonden worden en er meer afstemming kan gebeuren over specifieke uitdagingen.

4.3 ECOSYSTEEM: SAMENWERKING ROND DATA INTENSIVEREN EN VERBETEREN

De Vlaamse overheid zet in op een verbeterde samenwerking tussen organisaties op het vlak van data: zowel tussen haar eigen entiteiten, interbestuurlijk met andere overheden als met een breed netwerk aan externe partners. Samenwerken in dit ecosysteem³⁰ gaat in deze strategie over uitwisselen en herbruikbaar maken van de data zelf, ervaringen in het gebruik van data uitwisselen maar ook vaak voorkomende uitdagingen in datagedreven werken samen aanpakken en leren van elkaar.

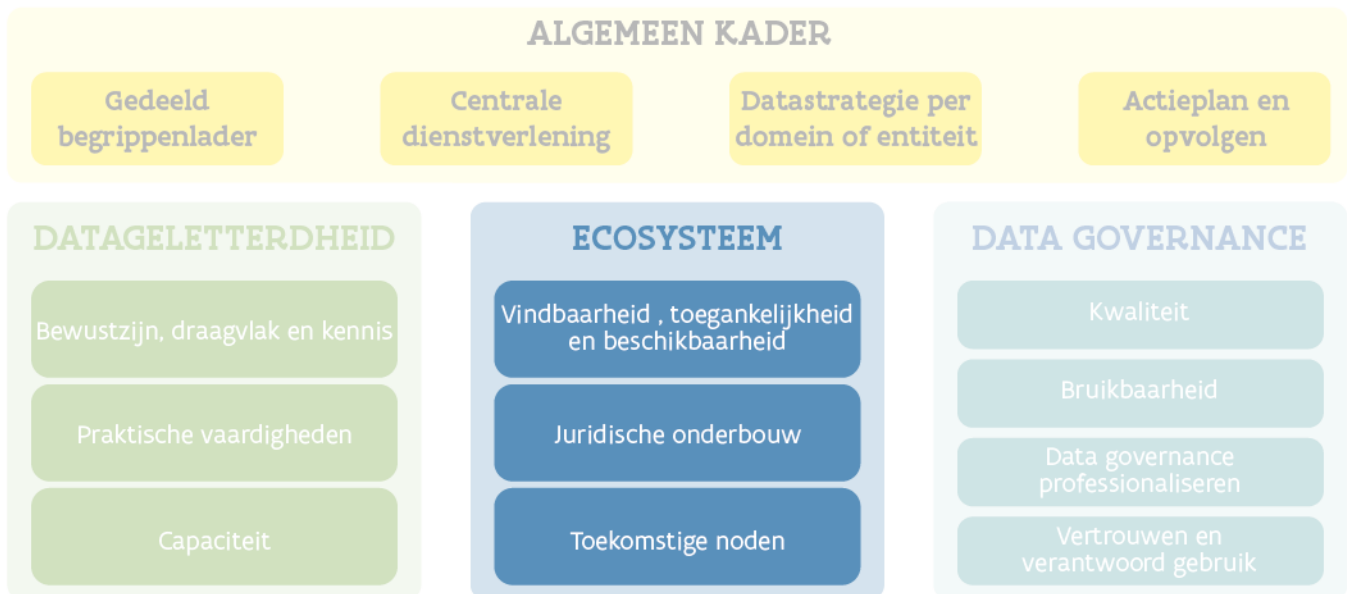
Dit ecosysteem is niet eenduidig te definiëren of volledig in kaart te brengen omdat dit naargelang het beleidsdomein sterk kan verschillen en in de context van maatschappelijke uitdagingen bovendien ook snel kan wijzigen. Een aantal partijen in dit ecosysteem werken breed met de Vlaamse overheid samen. Denk hierbij aan de federale overheid en lokale besturen maar ook aan overheden van andere landen en regio's, supranationale organisaties en de academische wereld. Andere partijen zijn dan weer relevant voor specifieke beleidsdomeinen zoals bedrijven, burgers, partijen uit het middenveld, ...

De Vlaamse overheid maakt data meer vindbaar en toegankelijk en vult samen hiaten in de beschikbare data aan. Een juridisch kader regelt hoe dit delen van data op een verantwoorde manier kan gebeuren, maar

²⁹ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaanderen-connect> Vlaanderen Connect is een dynamische werkgever die op zoek gaat naar gemotiveerde medewerkers om ter beschikking te stellen aan verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Vlaanderen Connect richt zich op profielen die: beschikken over ICT-competenties van een hoog niveau; een hoge wendbaarheid vertonen; en op termijn kunnen doorstromen naar verschillende leden van de vzw.

³⁰ Een data ecosysteem beschouwen we in dit kader als een dynamische groep van organisaties, die in meer of mindere mate afhankelijk zijn van elkaar voor het delen van data en samenwerken om hun missie te kunnen waarmaken. In sommige gevallen creëren ze producten en diensten op basis van data die samen een coherente oplossing vormen. Ze vormen zich om samen iets te bereiken dat buiten de reikwijdte en mogelijkheden van een individuele actor ligt.

vergt tegelijk ook de nodige praktische afspraken, duidelijkheid over wat mogelijk is, afstemming tussen alle betrokken partijen en oplossingen om dit vlot te realiseren. De Vlaamse overheid spoort terugkerende noden zo snel mogelijk op, lost ze op en zorgt ervoor dat meer partijen in dit ecosysteem hiervan vruchten plukken. Dialoog in dit breder ecosysteem leidt tot het inzetten van beproefde methodes die elders hun waarde bewezen hebben.

Figuur 5- Ecosysteem

4.3.1 Vindbaarheid, toegankelijkheid en beschikbaarheid van data verbeteren

De datastrategie maakt werk van oplossingen die het beschikbaar maken en hergebruiken van data optimaliseren³¹ zowel binnen de overheid als met externe partners. Ze zorgt dat data gekend zijn, gevonden en waar mogelijk toegankelijk worden. Tegelijk identificeert ze domeinen waarvoor onvoldoende data beschikbaar zijn om een kwalitatief beleid te voeren.

Data vindbaar maken

Door het overzicht over beschikbare data te verbeteren, bereikt de overheid dat data gemakkelijker gevonden worden. Weten welke data er zijn en waar die te vinden zijn, verruimt het denken over opportuniteiten. De Vlaamse overheid zet in op een datavindplaats als centrale plaats van data van en voor de overheid en diensten errond. Door in deze datavindplaats ook voldoende en kwalitatieve metadata op te nemen, moet men snel kunnen inschatten of bepaalde data voor een beoogd doel kunnen gebruikt worden (zie ook in 4.4.2).

Hierbij wordt uiteraard voldoende aandacht gegeven aan informatieveiligheid en gegevensbescherming.

Een dergelijke vindplaats moet ook vermijden dat data die al structureel gegenereerd worden, meervoudig aangemaakt worden omdat ze niet extern gekend of onvoldoende gedocumenteerd zijn. Dit vermijdt dat essentiële databronnen die op een ander bestuursniveau of buiten de overheid worden bijgehouden, niet toegankelijk zijn.

³¹ Zie in dat verband ook de FAIR principes over het vindbaar, toegankelijk, interoperable en herbruikbaar maken van data <https://nl.wikipedia.org/wiki/FAIR-principes>

De toegang tot data vergemakkelijken

Als overheden over data beschikken, creëert dit verwachtingen om ze breed maatschappelijk te kunnen inzetten. Dit vereist dat data snel toegankelijk en herbruikbaar worden gemaakt, niet enkel voor eenmalige opvragingen, maar ook om ze structureel te kunnen gebruiken.

De Vlaamse overheid vergemakkelijkt de toegang tot data voor allerhande partijen zonder hierbij het wettelijk kader³² uit het oog te verliezen. Nadat de noodzakelijke voorwaarden vervuld zijn, kan toegang vlotter geregeld worden met standaardoplossingen die de inspanning hiervoor zoveel mogelijk structureel en op één plaats aanpakken.

Er zijn op Vlaams niveau al verschillende dergelijke initiatieven om data toegankelijk te maken. Ondermeer het Vlaams open data portaal³³, Geopunt³⁴ en het MAGDA platform³⁵. Ook de VSA werkt aan initiatieven om geaggregeerde statistiek data toegankelijk te maken. De Vlaamse overheid voorziet de nodige organisatorische en technische acties die het aansluiten op het MAGDA-platform vlotter en sneller zullen maken. Hiervoor voorziet ze een uitgebouwd service-integratieteam dat helpt om de juridische en technische drempels voor aansluiting op het MAGDA platform zoveel mogelijk weg te werken.

Met het programma Kruispuntbank Vlaanderen³⁶ geeft Digitaal Vlaanderen vorm aan het Vlaams overheidsdata-ecosysteem van de toekomst. Ze werken hiervoor samen met alle partijen die nood hebben aan informatie van de overheid of informatie voor de overheid ter beschikking hebben. Dit omvat zowel lokale, regionale en federale overheden als partners in de private sector.

De Vlaamse overheid zal nagaan hoe Kruispuntbank Vlaanderen, het deelplatform van de Vlaamse Dienstenintegrator (VDI), verder kan uitgebreid worden tot dé data-draaischijf voor de uitwisseling van unieke gegevens – binnen de Vlaamse publieke sector (waaronder de steden en gemeenten) en met de federale dienstenintegratoren. De belangrijkste belanghebbenden van Kruispuntbank Vlaanderen zijn de burger en de ondernemer. Zij kunnen genieten van de voordelen van beter functionerende overheden en genieten van de extra tijd die ze krijgen doordat ze geen omslachtige en overbodige formulieren meer moeten invullen. De overheid vraagt niet wat ze al weet (once only). De kern van het programma wordt

32 De AVG-wetgeving of afspraken rond statistisch geheim kunnen toegankelijkheid voor bepaalde doeleinden en bepaalde data beperken.

33 Het Open Data Portaal is de centrale vindplaats voor open data van overheden in Vlaanderen <https://opendata.vlaanderen.be/>

34 <https://www.geopunt.be/> Geopunt is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Het geoportaal maakt geografische informatie toegankelijk voor overheidsinstanties, burgers, organisaties en bedrijven.

35 Het MAGDA-platform zorgt ervoor dat gegevens uit authentieke bronnen op een veilige manier opgehaald kunnen worden. Naast het aanbod van webdiensten faciliteert het platform ook een veilige aansluiting op federale platformen.

36 De belangrijkste belanghebbenden van Kruispuntbank Vlaanderen zijn de burger en de ondernemer. Zij kunnen genieten van de voordelen van beter functionerende overheden en genieten van de extra tijd die ze krijgen doordat ze geen omslachtige en overbodige formulieren meer moeten invullen. De overheid vraagt niet wat ze al weet (once only). De kern van het programma wordt gevormd door een modulair digitaal platform dat verder bouwt op de sterktes van bestaande instrumenten als MAGDA en de Geografische Data Infrastructuur

gevormd door een modulair digitaal platform dat verder bouwt op de sterkten van bestaande instrumenten als MAGDA en de Geografische Data Infrastructuur. Dit biedt ook voordelen door het intensiever gebruik van data voor administratieve doeleinden en ter ondersteuning van allerhande interne beleidsprocessen.

Tegelijk verzekeren Vlaamse openbare Statistieken³⁷ toegang tot belangrijke statistieken waarin data met aandacht voor kwaliteitszorg geanalyseerd, geaggregeerd en gepresenteerd worden. De Vlaamse overheid zet verder in op het ontwikkelen van een Statistisch Datawarehouse waarin surveydata, administratieve data en organische data maximaal hergebruikt worden voor statistische en wetenschappelijke doeleinden. Het verspreiden van de data gebeurt meestal in geaggregeerde vorm.

Ook werkt de Vlaamse overheid aan een oplossing om microdata toegankelijk te maken voor statistisch-wetenschappelijke doeleinden met respect voor privacy en statistisch geheim.

Andere basisvereisten voor data, naast toegankelijkheid zoals kwaliteit en bruikbaarheid van data, worden verder in het actiedomein rond data governance besproken (Zie 4.4.1 en 4.4.2).

Nieuwe bronnen beschikbaar maken

De Vlaamse overheid neemt met deze datastrategie ook een engagement om te werken aan hiaten in het Vlaams datalandschap. De relancecomités hebben terecht gewezen op een aantal blinde vlekken waar beleid nog niet kan gestoeld worden op inzichten uit data.

Samenwerken in een ecosysteem met partners houdt in dat deze hiaten samen geïdentificeerd en geprioriteerd kunnen worden om ze structureel aan te pakken. Dit kan leiden tot het opwaarderen van bestaande databanken voor bruikbaarheid en toegankelijkheid of betekenen dat gerichte creatie van nieuwe data nodig is. De Vlaamse overheid zet in op innovatieve vormen van datavergaring en verwerking ondermeer gesteund door programma's als Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO)³⁸.

Het programma Authentieke Gegevensbronnen³⁹ streeft naar het creëren of opwaarderen van informatiebronnen. Erkende Vlaamse authentieke gegevensbronnen zijn datasets die door de Vlaamse Regering als verplicht te gebruiken zijn aangemerkt en waarvoor de nodige garanties over beschikbaarheid en datakwaliteit door de eigenaar worden geboden.

VSA doet inspanningen om meer statistische micro-data te verwerven (uit survey en wetenschappelijk onderzoek, administratieve data, organische data) en deze beschikbaar te stellen met respect voor het statistisch geheim.

De Vlaamse overheid besteedt voldoende aandacht aan vroegtijdige en duidelijke afspraken rond het delen en beschikbaar maken en houden van data in contracten en samenwerking onder andere met externe partijen in het breder ecosysteem.

4.3.2 Juridische onderbouw transparanter maken

Datagedreven werken binnen de overheid is gebonden aan een stringent juridisch kader. Een deel van dit juridisch kader werd vermeld in deel 3.2 in dit document. Dit kader is van toepassing voor de gehele overheid en niet domein specifiek. De datastrategie zorgt voor een centrale vertaling en praktische ondersteuning ervan naar de Vlaamse context. Dit is efficiënter dan iedere verantwoordelijke voor de gegevensbescherming of jurist een eigen interpretatie laten maken. Het vermijdt interpretatieverschillen en laat de Vlaamse overheid toe om als één geheel naar buiten te treden.

³⁷ <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/home>

³⁸ <https://www.innovatieveoverheidsopdrachten.be/>

³⁹ Een overzicht van deze bronnen kan hier gevonden worden: <https://overheid.vlaanderen.be/informatie-vlaanderen/ontdek-onze-producten-en-diensten/authentieke-gegevensbronnen>

Datavriendelijk regelgevend kader

De Vlaamse overheid werkt mee aan een data- en digitaalvriendelijk regelgevend kader. Dit betekent niet per se minder regelgeving of minder aandacht voor rechten en plichten maar wel duidelijkere en éénduidige regels die het gebruik van data makkelijker maken. Dit betekent ook afspraken maken zodat organisatiegrenzen binnen de overheid geen extra belemmering vormen om data binnen de overheid samen te brengen of uit te wisselen.

De Vlaamse overheid zorgt voor toelichtingen als leidraad bij dit juridisch kader en brengt zo concrete samenwerking binnen de Vlaamse overheid, interbestuurlijk of met externe partners makkelijker tot stand. Dit zorgt voor betere afspraken en onderling vertrouwen.

Deze toelichtingen zijn bedoeld om, in concrete gevallen, een correcte interpretatie of stellingname mogelijk te maken en zo op éénduidige en uniforme wijze duiding aan de toepassing van de wetgeving te geven.

Door in nieuwe regelgeving en wetgevende initiatieven meer aandacht te hebben voor de uitdagingen en mogelijkheden van een digitale en datagedreven overheid anticipeert de overheid op toekomstige noden ⁴⁰.

4.3.3 Toekomstige noden sneller opsporen

Noden aan data kunnen snel veranderen onder impuls van maatschappelijke trends. Het ecosysteem aan dataleveranciers en partners van de overheid zal continu evolueren. Het vergt structureel aandacht om gemeenschappelijke noden, ontbrekende data of zinvolle samenwerkingen te identificeren. De Vlaamse overheid blijft inzetten op allerlei vormen van netwerken ⁴¹, die ze maximaal openstelt voor haar partners.

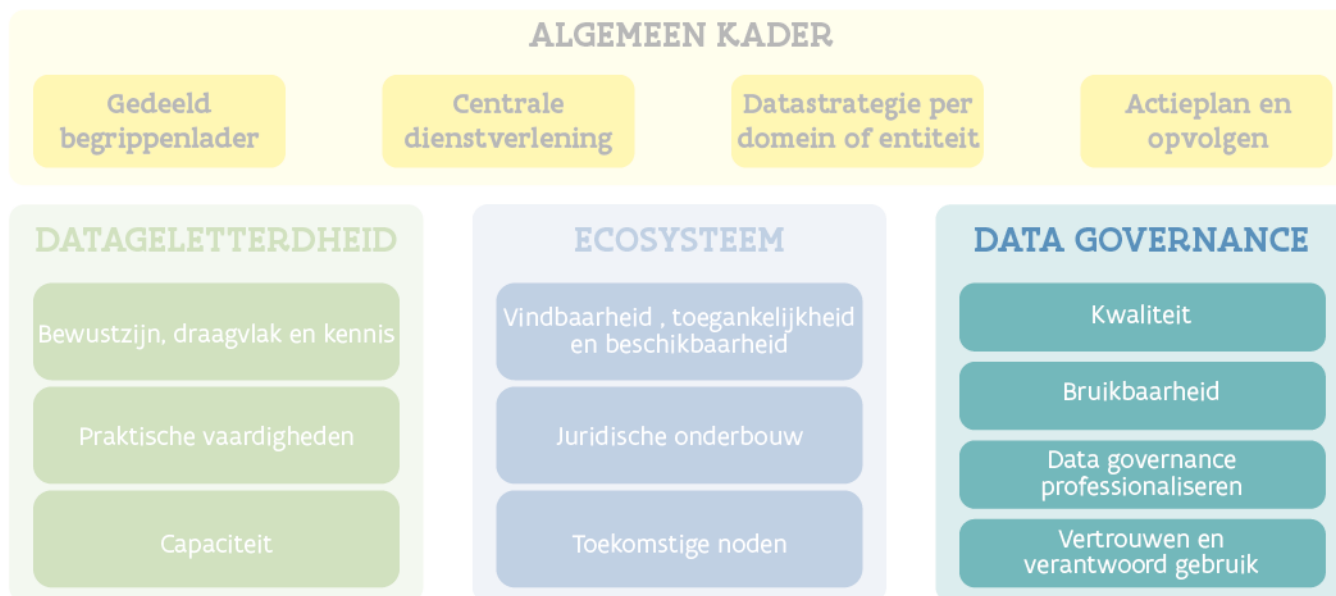
⁴⁰ <https://overheid.vlaanderen.be/regelgeving/beleid-regelgeving/9-digitaalvriendelijk>

⁴¹ Door trefdagen, communities of practice, werkgroepen, samenwerkingsverbanden, gezamenlijke trainingen of communicatieplatformen.

4.4 DATA GOVERNANCE: DE ZORG VOOR KWALITEIT EN BEHEER VAN DATA VERBETEREN

Data governance betekent zorg voor en het beheer van data met het oog op datakwaliteit en een betere (her)bruikbaarheid. Het helpt om de risico's van een beleid gebaseerd op onvolledige, verouderde of inconsistente data te voorkomen en tegelijk om het vertrouwen in de overheid te verhogen. Dit vraagt zorg voor kwalitatieve basisdata⁴² maar ook zorgvuldigheid bij de verwerking, analyse en presentatie ervan⁴³.

De Vlaamse overheid zet stevig in op professionalisering van data governance binnen de organisatie en pakt waar mogelijk deze processen door samenwerking efficiënter aan.

Figuur 6. Data governance

4.4.1 Kwaliteit van data verbeteren

Data zijn van een goede kwaliteit wanneer ze voldoen aan vereisten relevant voor het beoogde gebruik. Naargelang de context waarin data worden gebruikt, (bv. openbare statistieken, digitale toepassingen, ...) zijn verschillende kwaliteitsstandaarden meer of minder van tel⁴⁴. Verschillende criteria en begrippen worden gehanteerd om te spreken van datakwaliteit: accuraat, volledig, tijdig, geen dubbele records, consistent, validiteit, interoperabiliteit, koppelbaar, uitwisselbaar, gedocumenteerd, open, FAIR, toegankelijk, authentiek, voldoende veilig afgeschermd, tegen schending van privacy beschermd enzovoorts. Bepaalde kwaliteitsstandaarden worden wettelijk bepaald, andere zijn belangrijke streefdoelen. Metadata, beschrijvingen over data, spelen een belangrijke rol in het kunnen bepalen of data kwalitatief genoeg zijn voor de beoogde toepassing of gebruik.

42 Typische vormen van basisdata zijn administratieve, operationele of transactionele data. Deze data worden met het oog op inzichten verder verwerkt (bv. geanalyseerd, geaggregeerd of in rapporten of dashboards verwerkt)

43 Zie bijvoorbeeld voor kwaliteit en zorgvuldigheid de kwaliteitsprincipes in het decreet openbare statistieken en de EU-praktijkcode. Deze worden systematisch via het netwerk statistiek Vlaanderen/CVOS uitgerold. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/9394211/KS-02-18-142-NL-N.pdf/580e523c-85a4-406d-9ad2-9a78f5820fc6?t=1542711714000#:~:text=De%20Praktijkcode%20voor%20Europese%20statistieken%20vormt%20de%20hoeksteen%20van%20het,statistische%20procedures%20en%20statistische%20output.>

44 Zie ondermeer hierboven EU-praktijkcode voor statistiek.

De Vlaamse overheid zet in op gedeelde kwaliteitsnormen, samenwerking en datastandaarden om de inzet op datakwaliteit efficiënter en structureel te maken.

Duidelijke gedeelde kwaliteitsnormen en data standaarden afspreken

De Vlaamse overheid maakt werk van een centraal overzicht en afspraken rond datastandaarden, gebruik van authentieke gegevensbronnen, normen, verwachtingen en streefdoelen voor kwaliteit. Door goede definities moet het voor iedereen duidelijk zijn wat in een context verstaan wordt onder kwalitatieve data en hoe dit het best bereikt kan worden.

Wie een verantwoordelijkheid in governance voor bepaalde data heeft, kan dit overzicht gebruiken om kennis te nemen van normen en bij het uitrollen ervan prioriteiten te bepalen.

Er is voor overheden in Vlaanderen al een duurzame governance van datastandaarden via het programma Open Standaarden voor Linkende Organisaties (OSLO)⁴⁵ en een standaardenregister dat een overzicht geeft van de erkende standaarden⁴⁶. Voor verwerking van data in Vlaamse openbare statistieken wordt beroep gedaan op de praktijkcode voor statistiek⁴⁷.

Inzet op datakwaliteit efficiënter en structureel maken

De Vlaamse overheid verbetert data zoveel mogelijk bij de bron. Dit zorgt ervoor dat aanpassingen maar op één plaats nodig zijn en correcties op meerdere kopieën van data vermeden worden. Wie het best de data kent, de context van data goed kan inschatten en rechten en toegang heeft om data in de bron te wijzigen, draagt een grote verantwoordelijkheid bij dit streven naar datakwaliteit. Voor belangrijke databronnen (high value databases⁴⁸, authentieke databronnen) die door meerdere partijen gebruikt en/of gevoed worden, werkt de Vlaamse overheid aan een structurele gezamenlijke aanpak voor kwaliteit⁴⁹. Koppelingen tussen verschillende databanken helpen om tegenstrijdigheden en kwaliteitsissues op basis van verschillen op te sporen. Deze informatie terugbezorgen aan de beheerders van de brondata kan zorgen voor de nodige correcties.

4.4.2 Inzicht in bruikbaarheid van data verhogen

45 <https://overheid.vlaanderen.be/producten-diensten/oslo> Open Standaarden voor Linkende Organisaties. In 2012 startte de Vlaamse ICT-organisatie (V-ICT-OR) het initiatief Open Standaarden voor Lokale Overheden. Hier werd de basis gelegd voor een open semantische informatiestandaard. Met de steun van de Vlaamse Overheid, werd dit project in een latere fase omgedoopt tot Open Standaarden voor Linkende Organisaties (OSLO). De Vlaamse overheid zet in op een eenduidige standaard voor de uitwisseling van informatie. Het is de bedoeling om te zorgen voor meer samenhang en een betere vindbaarheid van data. Op die manier kan iedereen de gegevens makkelijker gebruiken.

46 <https://data.vlaanderen.be/standaarden/>

47 https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/codeofpractice_nl.pdf

48 Zie hiervoor ook de volgende publicatie van de EU over plannen richting high value datasets. "In the Directive on open data and the re-use of public sector information, the European Commission is tasked to adopt an implementing act specifying high-value datasets (HVDs) High-value datasets means documents the re-use of which is associated with important benefits for society, the environment and the economy, in particular because of their suitability for the creation of value-added services, applications and new. high-Zie hiervoor ook de volgende publicatie van de EU over plannen richting high value datasets. "In the Directive on open data and the re-use of public sector information, the European Commission is tasked to adopt an implementing act specifying high-value datasets (HVDs) High-value datasets means documents the re-use of which is associated with important benefits for society, the environment and the economy, in particular because of their suitability for the creation of value-added services, applications and new, high-quality and decent jobs, and of the number of potential beneficiaries of the value-added services and applications based on those datasets. Organisations in the scope of the Directive will have to make those datasets available free of charge, in machinereadable format and via APIs, and, where relevant, as a bulk download. https://data.europa.eu/sites/default/files/analytical_report_15_high_value_datasets.pdf

49 Zie bijvoorbeeld: erkenningsprocedure authentieke gegevensbron binnen het Stuurorgaan <https://overheid.vlaanderen.be/erkeningsprocedure-voor-authentieke-gegevensbronnen>

Bepalen of data goed genoeg zijn voor een bepaald doel en/of kunnen opengesteld worden, vereist kennis en informatie (metadata) over de data. Hierboven (Zie 4.3.1) werd al aangegeven dat data vindbaar, toegankelijk en beschikbaar moeten zijn. Dit heeft enkel nut als een mogelijke gebruiker vervolgens ook snel een goed inzicht kan krijgen in de bruikbaarheid van data.

Bruikbaarheid sneller en beter kunnen beoordelen

Metadata bevatten beschrijvende informatie over data. Ze bieden een inzicht in de oorsprong van data en dus hoe data verzameld werden, of ze voldoende kwalitatief zijn, welke risico's verbonden zijn aan gebruik ervan, informatie over gebruikte definities en logica, wie verantwoordelijkheden voor deze data draagt, enz. Dit kan in specifieke gevallen uitgebreid worden met wie de data wanneer bekeken heeft (loggen van toegang). Metadata bieden een datagebruiker en databeheerder houvast om te beoordelen of data goed genoeg zijn en waarschuwen voor risico's op een verkeerd gebruik. De Vlaamse overheid zet in op het verder professionaliseren van de opmaak en het onderhoud van metadata.

Focus op efficiëntie in metadata aanmaken en gebruiken

De Vlaamse overheid brengt focus aan in de inspanningen voor metadata en zorgt dat metadatabeheer steeds efficiënter kan. Digitaal Vlaanderen beschikt vandaag reeds over een ondersteuningsaanbod voor het aanmaken en gebruiken van metadata (metadatacenters voor databeheerders, best practices en richtlijnen, publicaties en praktische handleidingen)⁵⁰.

Focus komt door goed af te wegen wat de meest essentiële metadata zijn en voor welke databronnen deze prioritair moeten verzameld worden. Dit is zinvol om zodoende de creatie en het onderhoud van metadata in balans te brengen met een verwachting rond het effectief hergebruik ervan.

Door metadata op één plaats te verzamelen en toegankelijk te maken wordt tijd uitgespaard om dit telkens opnieuw te moeten doen bij ad hoc vragen. Het "once only" principe is ook belangrijk voor metadata. Een uniforme manier om metadata uit te werken helpt tegelijk bij het vlot gebruik ervan.

Elkaar helpen in het verbeteren en actualiseren van metadata

Elke gebruiker van data kan deze beoordelen en een evaluatie bezorgen aan de verantwoordelijke beheerder ervan. Dit draagt bij aan het actualiseren van metadata en verscherpt het zicht op kwaliteit.

De Vlaamse overheid zorgt ervoor dat deze terugkoppeling in de toekomst efficiënter kan.

4.4.3 Data governance processen professionaliseren

Om te kunnen professionaliseren in data governance steekt de Vlaamse overheid energie in een duidelijke taakverdeling en kwalitatieve processen ondersteund door centrale standaarden en bouwstenen.

Duidelijke taakverdeling en rollen uitwerken

De Vlaamse overheid werkt aan richtinggevende kaders en best practices over verantwoordelijkheden in data governance. Dit betekent duidelijkheid over wederzijdse verwachtingen tussen organisaties, maar ook een organisatiestructuur voor data governance met rollen en toegewezen taken als inspiratie om dit binnen entiteiten te kunnen uitrollen.

De Vlaamse overheid bouwt aan een data governance organisatiestructuur, overlegorganen, rollen en functies op basis van een gedeeld kader⁵¹. Beleidsdomeinen of entiteiten blijven zelf verantwoordelijk

⁵⁰ <https://overheid.vlaanderen.be/informatie-vlaanderen/producten-diensten/metadatarcenter>

⁵¹ *Organisaties die al sterk ingezet hebben op data governance voorzien typisch rollen als data-eigenaars, data custodians, data stewards, data operators, met elk specifieke taken en competenties. Er is daarnaast sprake van allerhande organen als een data governance board of council waarop prioriteiten en aanpak voor data governance binnen de organisatie regelmatig in een multidisciplinair team besproken worden.*

voor de organisatie van data governance om maatwerk in diverse noden te kunnen verzekeren, maar een richtinggevend kader dient samenwerkingen te bespoedigen en te vereenvoudigen. Eenzelfde soort taalgebruik over rollen, functies en concrete taken vergemakkelijkt samenwerking.

Inzetten op datageletterdheid (Zie 4.2) kan een belangrijke hefboom zijn om de capaciteit voor werken met data en specifiek voor data governance te vinden bij medewerkers die zich vandaag niet beschouwen als data-experten.

Gebruik van centrale bouwstenen stimuleren

Door het uitwerken van authentieke databronnen en hergebruik van data (once only) verhoogt de Vlaamse overheid ook efficiëntie in data governance.

Tegelijk zet de Vlaamse overheid centraal in op wat entiteiten kan ondersteunen om informatiebeheer meer professioneel aan te pakken. Dit betekent bijvoorbeeld een centraal data governance kader, functieprofielen, afspraken over verantwoordelijkheden, draaiboeken, datastandaarden en, waar zinvol, beschikbare technische platformen. Naast de verzameling en verwerking of gebruik van data worden ook verantwoordelijkheden en afspraken over het beheer, opslag en vernietiging van data daarin meegenomen.⁵²

4.4.4 Vertrouwen in verantwoord gebruik van data verhogen

Data governance draagt bij tot het efficiënt en kwalitatief werken met data maar ook tot het vertrouwen van burgers en andere maatschappelijke actoren in de overheid.

Dit vertrouwen in de overheid en het geloof dat zij goede data correct gebruikt en tot juiste inzichten komt, wordt positief of negatief beïnvloed door het gedrag van alle entiteiten. Daarom dat hier samen op inzetten als Vlaamse overheid zo belangrijk is. Elkaar helpen en ondersteunen in het toepassen van goede data governance is aangewezen.

De Vlaamse overheid zal meer communiceren naar al haar stakeholders over inspanningen in data governance en in het ethisch gebruik van data. Dit moet haar voorbeeldrol in het beheer en gebruik van data kracht bij zetten.

⁵² Zie op deze pagina voor een al bestaand kader rond beheer van informatie <https://overheid.vlaanderen.be/organisatie/informatiemanagement> of hier <https://overheid.vlaanderen.be/informatieclassificatiemodel>

5. CONCLUSIE

De Vlaamse overheid erkent haar rol als een belangrijke leverancier en gebruiker van data. Ze heeft de ambitie om meer te realiseren met een slim en verantwoord gebruik ervan. Ze stelt data open zodat haar ecosysteem en de ruimere Vlaamse samenleving hiervan vruchten plukken en mee kunnen zorgen voor economische en maatschappelijke impact. De opportuniteiten, verscheidenheid en hoeveelheid aan data zullen de komende jaren verder toenemen, wat de Vlaamse overheid aanzet om keuzes en prioriteiten te bepalen en hierbij aandacht te hebben voor efficiëntie en kwaliteit. Werken met data in lijn met het wettelijk kader en leidende principes helpt om het vertrouwen van de burger in deze keuzes te bewaren.

De strategie bepaalt een visie en geeft de komende jaren richting aan relevante acties. De Vlaamse overheid zal intern en met een ecosysteem aan partners intensiever samenwerken. Goede analyse van huidige pijnpunten heeft de Vlaamse overheid geholpen om consensus te bereiken over de inzet op fundamentele, vertaald in vier prioritaire actiedomeinen.

Het eerste actiedomein Algemeen Kader heeft als doelstelling een gemeenschappelijke basis te creëren waarop iedereen kan bouwen en te zorgen voor meer eenduidigheid rond datagedreven werken. Dit betekent het uitwerken van een gedeeld begrippenkader en zorgen dat het voor iedereen duidelijk is welke dienstverlening en bouwstenen centraal zullen voorzien worden. Daarnaast worden beleidsdomeinen of entiteiten gestimuleerd om een vertaling van deze datastrategie binnen hun eigen organisatie te maken. Concreet zal de Vlaamse overheid werken aan een gezamenlijk actieplan dat door het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid zal opgevolgd worden.

Met het tweede actiedomein van Datageletterdheid verhoogt de Vlaamse overheid het bewustzijn dat elke overheidsmedewerker hierin taken kan vervullen en de kennis over werken met data verhogen. Een helder overzicht over competenties, rollen en taken geeft het middenkader houvast om medewerkers die vandaag weinig betrokken zijn bij data ook hierin kansen te geven. Groei van capaciteit wordt daarnaast gestimuleerd door meer investering in het opbouwen van praktische vaardigheden, kennisnetwerken of het delen van experts. Tenslotte moet een sterk werkgeversmerk nieuwe medewerkers stimuleren om te kiezen voor een loopbaan binnen het thema datagedreven werken bij de Vlaamse overheid.

Delen en uitwisselen van data vereist samenwerking. Het is de focus van het derde actiedomein Ecosysteem. De Vlaamse overheid maakt intern en samen met haar ecosysteem bestaande data makkelijker vindbaar en toegankelijk en samen sporen ze hiaten in data op en lossen ze op. Gezien een juridisch kader data uitwisselen sterk impacteert, is er nood aan inzet op een meer datavriendelijk beleidskader. Dit betekent vooral ook éénduidige toelichtingen en praktische afspraken om het hanteren van dit beleidskader vlotter te realiseren. Tot slot versterkt de Vlaamse overheid allerhande netwerken binnen dit breder ecosysteem om gezamenlijke uitdagingen sneller te detecteren en zinvolle samenwerkingen te bemoedigen.

Het vierde actiedomein, Data Governance focust op een overkoepelende en meer gestandaardiseerde zorg voor data. Dit betekent proactief en structureel streven naar kwaliteit en standaarden en tegelijk de creatie van goede metadata om de bruikbaarheid van data sneller te kunnen beoordelen. Het is van belang dat dit steeds gebeurt in functie van het doel en dat belangrijke en vaak gebruikte data prioritair aangepakt worden. De Vlaamse overheid professionaliseert in data governance door te voorzien in duidelijke taakverdeling, centrale handvaten en bouwstenen voor efficiëntie.

Deze datastrategie vormt een eerste stap. Vertaling in een gezamenlijk actieplan zal dit concreter maken. Dit actieplan bevat acties die centraal overkoepelend voorzien worden, initiatieven die sommige entiteiten samen willen aanpakken en wat individuele entiteiten zelf zullen opnemen. Het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid zal dit actieplan centraal opvolgen. Concrete beleidsprioriteiten van de komende jaren vergen alsnog dat dit actieplan bijgestuurd en aangevuld wordt.

Vlaamse Datastrategie

Versie: 16 september 2021

Auteurs: Deloitte Consulting & Advisory, Digitaal Vlaanderen, Vlaamse Statistische Autoriteit